

شماره: مب/۱۸۳

تاریخ: ۱۳۸۶/۱/۲۶

بسمه تعالی

جهت اطلاع کلیه مدیران عامل محترم بانک‌های غیردولتی و موسسه اعتباری توسعه ارسال گردید.

احتراماً؛

به پیوست "دستورالعمل سرمایه‌گذاری موسسات اعتباری" مصوب یک‌هزار و هشتاد و یکمین جلسه شورای محترم پول و اعتبار مورخ ۱۳۸۶/۱/۱۸ (بند ۲ صورت‌جلسه)، جهت اجرا و رعایت مفاد آن ابلاغ می‌گردد. خواهشمند است دستور فرمایند دستورالعمل مذکور برای کلیه واحدهای ذیربط در آن بانک ارسال و بر حسن اجرای آن نظارت گردد.

شایان ذکر است از تاریخ ابلاغ این دستورالعمل، بخشنامه شماره مب/۱۳۴۲ مورخ

۱۳۸۰/۱۲/۲۷ این اداره منسوخ اعلام می‌شود. /ب

اداره مطالعات و مقررات بانکی

صدیقه رهبر شمس کار

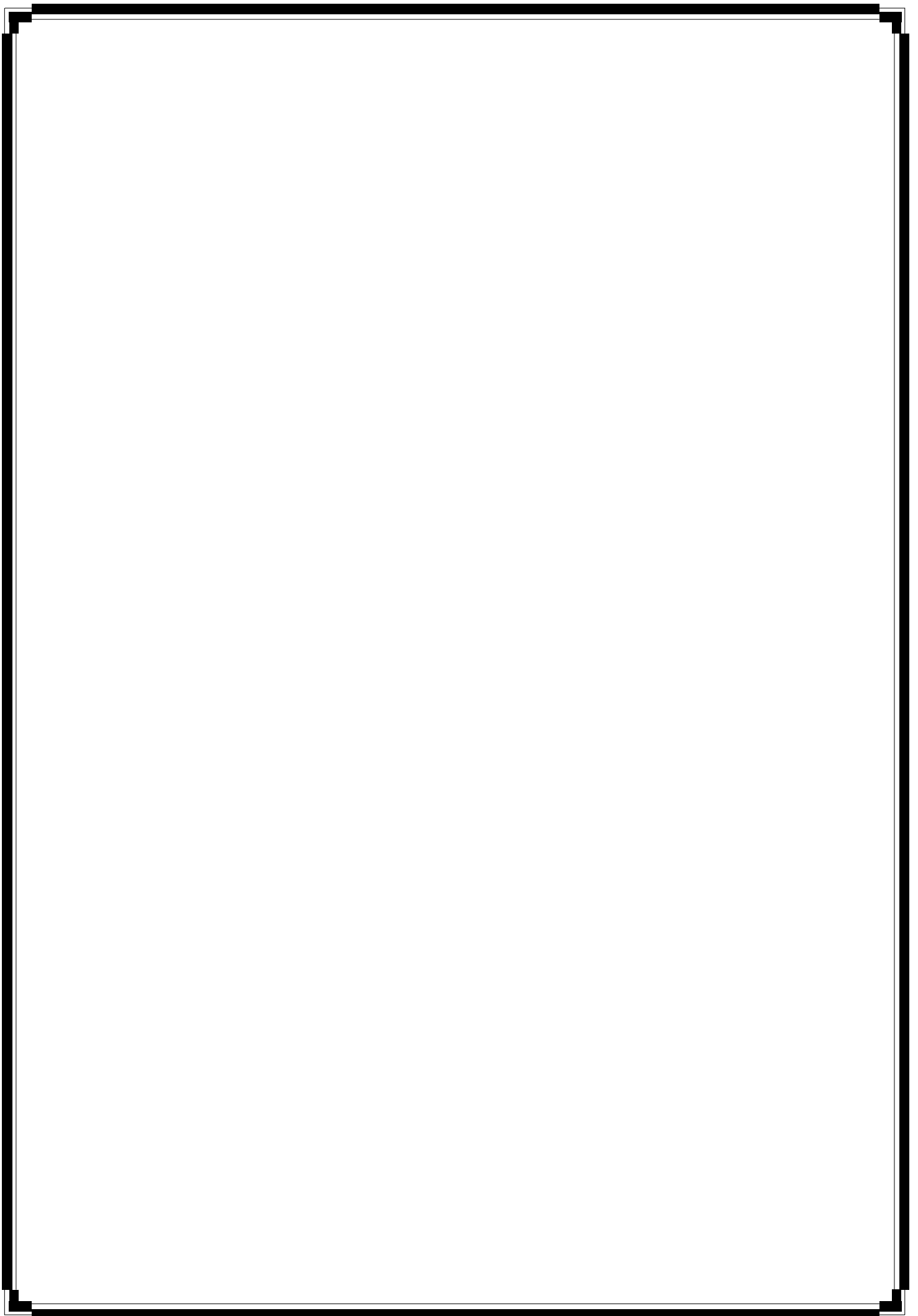
حمید تهرانفر

۳۸۳۱-۳

۳۸۱۶

موارد منسوخ:

- ۲-۱- آیین نامه خرید اوراق بهادار و سهام و مشارکت بانکها و بخشنامه نب/۴۵۲ مورخ ۱۳۵۲/۴/۶ (موضوع بند ۳ ماده ۳۴ قانون پولی و بانکی کشور مصوب تیرماه ۱۳۵۱):
- ۲-۲- حدود مندرج در جدول "حدود قانونی اعطای تسهیلات بانکی"، در رابطه با عقود سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی، به ترتیب ۱ درصد و ۲ درصد کل سپرده‌های بخش خصوصی در پایان سال قبل (مصوبه پانصد و سی‌امین جلسه مورخ ۱۳۶۳/۳/۳۰ شورای پول و اعتبار):
- ۲-۳- پیوست شماره ۳ بخشنامه شماره م/۱۷۹۹ مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۱۸:
- ۲-۴- بخشنامه شماره ۳۶۶۲ مورخ ۱۳۶۱/۱۲/۲۱ شورای عالی بانکها در رابطه با دستورالعمل موقت حسابداری مشارکت حقوقی؛
- ۲-۵- عبارت داخل پراغز در بند ۲-۴ از مصوبه یکهزار و سیزدهمین جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۷ شورای پول و اعتبار به شرح ذیل:
- سرمایه‌گذاری در سایر بانکها و موسسات اعتباری (با صلاحدید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران)**
- ۲-۶- ماده ۶ مصوبه هفتصد و شصت و هفتمین جلسه مورخ ۱۳۷۱/۴/۱۳ شورای پول و اعتبار (مقررات تاسیس و نحوه فعالیت موسسات اعتباری غیربانکی):
- ۲-۷- بند ۴ مصوبه پنجمین جلسه مورخ ۱۳۸۰/۲/۳۰ شورای پول و اعتبار (الحاقیه به نکات لازم‌الرعايه در اساسنامه بانکهای غیردولتی):
- ۲-۸- ماده ۵ دستورالعمل اجرایی مشارکت حقوقی و تبصره‌های ذیل آن مصوب پانصد و بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۳۶۳/۱/۱۹ شورای پول و اعتبار؛

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری

دستورالعمل سرمایه‌گذاری موسسات اعتباری

موضوع بند ۳ ماده ۳۴ قانون پولی و بانکی کشور

مصوب تیرماه ۱۳۵۱

تصویب شده در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۱/۱۸

شورای پول و اعتبار

فهرست عناوین

دستورالعمل سرمایه‌گذاری موسسات اعتباری

- پیوست شماره ۱: مصادیق سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری
- پیوست شماره ۲: نحوه محاسبه سهام خریداری شده و مشارکت در سرمایه شرکت‌ها توسط موسسه اعتباری (سرمایه‌گذاری بی‌واسطه و با واسطه)
- پیوست شماره ۳: نحوه محاسبه سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری در سهام (بی‌واسطه و با واسطه)، اوراق مشارکت و گواهی سپرده
- پیوست شماره ۴: راهنمای حدود و محدودیت‌های مقرر در ماده ۳ دستورالعمل سرمایه‌گذاری
- پیوست شماره ۵: موضوع بند ۵-۳ ماده ۳ دستورالعمل سرمایه‌گذاری
- پیوست شماره ۶: "حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها"، استاندارد حسابداری شماره ۱۵، از انتشارات کمیته فنی سازمان حسابرسی
- پیوست شماره ۷: موارد منسوخ

بسمه تعالی

دستورالعمل سرمایه‌گذاری موسسات اعتباری

ماده ۱- هدف

در اجرای بند ۳ از ماده ۳۴ قانون پولی و بانکی کشور (مصوب ۱۸ تیرماه ۱۳۵۱ و اصلاحات پس از آن) و به منظور تحقق اهداف مندرج در بندهای ۱ و ۲ این ماده؛ دستورالعمل سرمایه‌گذاری موسسات اعتباری - که از این پس به اختصار دستورالعمل نامیده می‌شود - تدوین می‌گردد:

- ۱- بهبود مدیریت ریسک موسسات اعتباری در زمینه سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی.
- ۲- کنترل گستره سرمایه‌گذاری موسسات اعتباری در شرکت‌ها، به منظور تداوم فعالیت آن‌ها در سایر حوزه‌های عملیات بانکی.

ماده ۲- تعاریف

گستره شمول تعاریف ذیل محدود به این دستورالعمل است:

- ۱-۲- **موسسه اعتباری**: بانک یا موسسه اعتباری غیربانکی است که تحت عناوین مذکور از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مجوز دریافت نموده، تحت نظارت این بانک قرار دارد.
- ۲-۲- **موسسه اعتباری خارج از کشور**: موسسه‌ای اعتباری است که تمام یا بخشی از سرمایه آن متعلق به موسسات اعتباری ایرانی است و در خارج از جمهوری اسلامی ایران به ثبت رسیده است.
- ۳-۲- **اوراق بهادار**: هر نوع ورقه یا مستندی است که متضمن حقوق مالی قابل معامله برای دارنده آن باشد از جمله سهام شرکت‌ها، حق تقدم خرید سهام، اوراق مشارکت، اوراق قرضه، اوراق بهادار اسلامی، گواهی سپرده و سایر مواردی که به تشخیص بانک مرکزی تعیین می‌شود.

۴-۲- سرمایه‌گذاری (به شرح پیوست شماره ۱۵): مشارکت مؤسسه اعتباری در تأسیس شرکت‌های جدید و خرید سهام شرکت‌های موجود (مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم) و خرید سایر اوراق بهادار (ارزی و ریالی) است.

۴-۴-۱- سرمایه‌گذاری بی‌واسطه: سرمایه‌گذاری مؤسسه اعتباری به حساب خود.

۴-۴-۲- سرمایه‌گذاری با واسطه: سرمایه‌گذاری اشخاص حقوقی تابعه یا وابسته به مؤسسه اعتباری در سهام سایر اشخاص حقوقی.

۴-۵- بازار مالی: هر گونه محیطی است که در آن بتوان اوراق بهادار تعریف شده در این دستورالعمل را معامله نمود.

۴-۶- سرمایه‌گذاری‌های موضوع این دستورالعمل عبارتند از:

۴-۶-۱- سرمایه‌گذاری مؤسسه اعتباری به منظور کسب سود.^۱

۴-۶-۲- سرمایه‌گذاری مؤسسه اعتباری به منظور گسترش و تنوع خدمات بانکی، ارائه خدمات مالی به مشتریان و حفظ اسرار حرفه‌ای خود.
خرید سایر اوراق بهادار منتشره از سوی شرکت‌های موضوع این بند، در شمول بند ۱-۶-۲ قرار می‌گیرد.

اشخاص حقوقی موضوع این بند عبارتند از مؤسسه اعتباری خارج از کشور، شرکت‌های فعال در زمینه فن‌آوری اطلاعات و امور چاپ، صرافی، بیمه، لیزینگ، شرکت رتبه‌بندی و سایر فعالیت‌های مرتبط بانکی به تشخیص بانک مرکزی.

۴-۷- سرمایه پایه: موضوع مصوبه شماره یک‌هزار و سیزدهمین جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۷ شورای پول و اعتبار و اصلاحات بعدی آن.

۴-۸- اوراق بهادار تملیکی: اوراق بهاداری هستند که انتقال مالکیت آن‌ها به مؤسسه اعتباری به منظور استیفای حقوق و یا مطالبات مؤسسه اعتباری انجام گیرد.

۱. در بیست و هشتمین جلسه کمیسیون مقررات و نظارت مؤسسات اعتباری مورخ ۱۳۹۲/۹/۲۴ مصوب گردید، شرکت‌های تأمین سرمایه از مصادیق بند ۱-۶-۲ هستند.

ماده ۳- تعیین حدود (نحوه محاسبه به شرح پیوست‌های شماره ۲، ۳ و ۴)

۳-۱- مجموع سرمایه‌گذاری‌های بی‌واسطه و باواسطه هر موسسه اعتباری در اوراق بهادار منتشره از سوی اشخاص حقوقی، نباید از ۴۰ درصد سرمایه پایه موسسه اعتباری مزبور تجاوز نماید.

۳-۲- مجموع سرمایه‌گذاری‌های بی‌واسطه و باواسطه هر موسسه اعتباری در اوراق بهادار منتشره از سوی هر شخص حقوقی، نباید از ۱۰ درصد سرمایه پایه موسسه اعتباری مزبور تجاوز نماید.

۳-۳- مجموع سرمایه‌گذاری‌های بی‌واسطه و باواسطه هر موسسه اعتباری (موضوع بند ۱-۶-۲) در اشخاص حقوقی خارج از بورس، نباید از ۵ درصد سرمایه پایه موسسه اعتباری تجاوز نماید.

۳-۴- موسسات اعتباری صرفاً مجاز به سرمایه‌گذاری در شرکت‌های سهامی هستند.

۳-۵- مجموع سرمایه‌گذاری‌های بی‌واسطه و با واسطه هر موسسه اعتباری در سرمایه‌گذاری‌های موضوع بند ۱-۶-۲ نباید از ۲۰ درصد سرمایه مندرج در اساسنامه شخص حقوقی مزبور تجاوز نماید. (به شرح پیوست شماره ۵)

۳-۶- مجموع سرمایه‌گذاری‌های بی‌واسطه و با واسطه هر موسسه اعتباری در سهام هر یک از اشخاص حقوقی مندرج در بند ۲-۶-۲ نباید از ۴۹ درصد سرمایه مندرج در اساسنامه شخص حقوقی سرمایه‌پذیر تجاوز نماید.

تبصره ۱: سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری در سرمایه اشخاص حقوقی مندرج در بند ۲-۶-۲، بیش از حد مقرر در این بند، در هر مورد مستلزم ارائه گزارش توجیهی به بانک مرکزی و اخذ مجوز قبلی این بانک است.

تبصره ۲: موسسه اعتباری مجاز نیست در هیچ زمان بیش از یک درصد سهام موسسه اعتباری دیگری را در داخل کشور دارا باشد.

۳-۷- هر گونه سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری در موسسات اعتباری دیگر (اعم از داخل و یا خارج از کشور) از سرمایه پایه آن کسر می‌گردد.

تبصره: مواردی که موسسه اعتباری سرمایه‌گذار به موجب الزامات مقرراتی، ملزم به تهیه صورت‌های تلفیقی است از بند فوق مستثنی می‌گردد.

۳-۸- موسسه اعتباری ملزم است در اساسنامه اشخاص حقوقی موضوع بند ۲-۶-۲ این دستورالعمل، که در تاسیس آن‌ها مشارکت می‌کند، صراحتاً قید نماید که آن‌ها مجاز به خرید سهام موسسه اعتباری (شرکت مادر) نمی‌باشند. همچنین موسسه اعتباری مجاز نیست ترتیبات خرید سهام خود را از طریق شرکت‌های تحت نفوذ خود فراهم نماید.

۳-۹- سرمایه‌گذاری در اوراق مشارکت منتشره و یا تضمین شده از سوی دولت جمهوری اسلامی ایران و بانک مرکزی ج.ا.ا. از شمول این ماده مستثنی بوده، تابع سیاست‌های بانک مرکزی ج.ا.ا. است.

۳-۱۰- سرمایه‌گذاری بی‌واسطه‌ی موسسه اعتباری در سرمایه شرکت‌های خارجی (مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم)، علاوه بر رعایت حدود مقرر در این دستورالعمل، مستلزم کسب مجوز از بانک مرکزی ج.ا.ا. است.

ماده ۴- نحوه حسابداری

نحوه حسابداری سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری به ترتیب مندرج در استاندارد حسابداری شماره ۱۵ تحت عنوان "حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها" (از انتشارات کمیته فنی سازمان حسابرسی) و اصلاحات بعدی آن است. (پیوست شماره ۶)

ماده ۵- اوراق بهادار تملیکی

در مواردی که به دلیل تملیک اوراق بهادار، سرمایه‌گذاری‌های موسسه اعتباری از حدود مقرر در ماده ۳ فراتر رود، موسسه اعتباری ملزم است ظرف مدت یک‌سال وضعیت خود را با حدود مقرر در ماده مذکور منطبق نماید. در مواردی نیز که به دلایلی خارج از اختیار موسسه اعتباری، تعدیل وضعیت به سطح حدود مقرر، ظرف مدت تعیین شده، امکان‌پذیر نباشد، بانک مرکزی می‌تواند نسبت به تمدید مهلت - حداکثر تا یک‌سال دیگر - اقدام نماید.

ماده ۶- دوره گذار

موسسه اعتباری که سرمایه‌گذاری آن - در زمان ابلاغ این دستورالعمل - با حدود مقرر در ماده ۳ مطابقت ندارد، موظف است براساس برنامه زمان‌بندی شده‌ای که به تأیید بانک مرکزی ج.ا.ا می‌رسد حداکثر ظرف مدت ۲ سال از تاریخ ابلاغ، وضعیت سرمایه‌گذاری‌های خود را با حدود مقرر در این دستورالعمل منطبق نماید.

ماده ۷- موارد منسوخ (به شرح پیوست شماره ۷)

- ۷-۱- آیین‌نامه خرید اوراق بهادار و سهام و مشارکت بانک‌ها و بخشنامه نب/۴۵۲ مورخ ۱۳۵۲/۴/۶ (موضوع بند ۳ ماده ۳۴ قانون پولی و بانکی کشور مصوب تیر ماه ۱۳۵۱)؛
- ۷-۲- حدود مندرج در جدول "حدود قانونی اعطای تسهیلات بانکی"، در رابطه با عقود سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی، به ترتیب ۱ درصد و ۲ درصد کل سپرده‌های بخش خصوصی در پایان سال قبل (مصوبه پانصد و سی‌امین جلسه مورخ ۱۳۶۳/۳/۳۰ شورای پول و اعتبار)؛
- ۷-۳- پیوست شماره ۳ بخشنامه شماره مب/۱۷۹۹ مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۱۸؛
- ۷-۴- بخشنامه شماره ۳۶۶۲ مورخ ۱۳۶۱/۱۲/۲۱ شورای عالی بانک‌ها در رابطه با دستورالعمل موقت حسابداری مشارکت حقوقی؛
- ۷-۵- عبارت داخل پرانتز در بند ۲-۴ از مصوبه یکهزار و سیزدهمین جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۷ شورای پول و اعتبار به شرح ذیل:
سرمایه‌گذاری در سایر بانک‌ها و موسسات اعتباری (با صلاحدید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران)
- ۷-۶- ماده ۶ مصوبه هفتصد و شصت و هفتمین جلسه مورخ ۱۳۷۱/۴/۱۳ شورای پول و اعتبار (مقررات تاسیس و نحوه فعالیت موسسات اعتباری غیربانکی)؛
- ۷-۷- بند ۴ مصوبه پنجمین جلسه مورخ ۱۳۸۰/۲/۳۰ شورای پول و اعتبار (الحاقیه به نکات لازم‌الرعايه در اساسنامه بانک‌های غیردولتی)؛

۷-۸ - ماده ۵ دستورالعمل اجرایی مشارکت حقوقی و تبصره‌های ذیل آن مصوب پانصد و

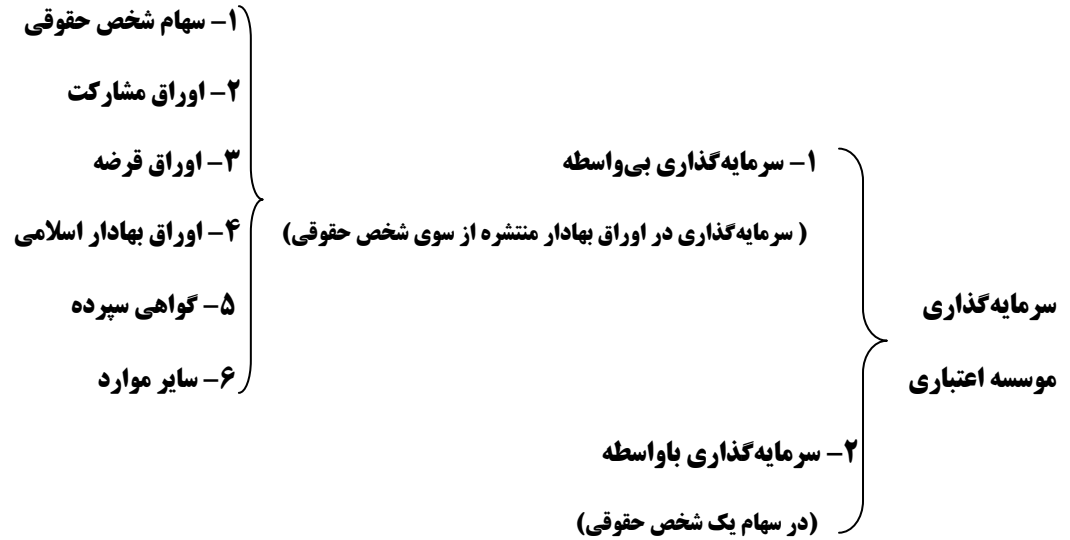
بیست و پنجمین جلسه مورخ ۱۳۶۳/۱/۱۹ شورای پول و اعتبار؛

ماده ۸- نظارت بر نحوه اجرا

به منظور نظارت اثربخش بر حسن اجرای مواد این دستورالعمل، لازم است موسسه اعتباری، تمامی ساز و کارهای مقتضی را پیش‌بینی نموده، سیاست‌ها و رویه‌های مربوط را به طور مکتوب به واحد(های) ذیربط ابلاغ کند.

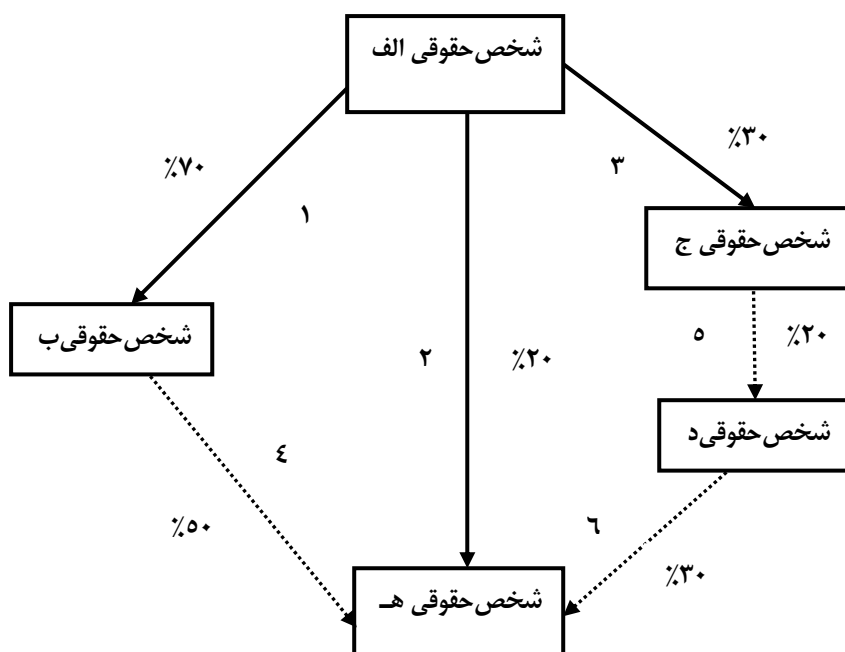
این دستورالعمل در ۸ ماده و ۳ تبصره در یک هزار و هشتاد و یکمین جلسه مورخ ۱۳۸۶/۱/۱۸ شورای پول و اعتبار به تصویب رسید.

پیوست شماره ۱ - مصادیق سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری

پیوست شماره ۲- نحوه محاسبه سهام خریداری شده و مشارکت در سرمایه شرکتها

توسط موسسه اعتباری (سرمایه گذاری بی واسطه و با واسطه)

۱- بردار ۱ بیانگر آن است که "شخص حقوقی الف"، ۷۰٪ سرمایه "شخص حقوقی

ب" را - از طریق خرید سهام یا مشارکت در سرمایه آن - در اختیار دارد (سرمایه گذاری بی واسطه شخص حقوقی الف در شخص حقوقی ب).

۲- بردار ۴ بیانگر آن است که "شخص حقوقی ب"، ۵۰٪ سرمایه "شخص حقوقی هـ"

را - از طریق خرید سهام یا مشارکت در سرمایه آن - در اختیار دارد (سرمایه گذاری بی واسطه). در نتیجه بخشی از سرمایه "شخص حقوقی الف" نیز به طور با واسطه و از طریق "شخص حقوقی ب"، در سرمایه "شخص حقوقی هـ" درگیر است (سرمایه گذاری با واسطه شخص حقوقی الف در شخص حقوقی هـ).

۳- به منظور محاسبه مقدار سرمایه گذاری با واسطه شخص حقوقی الف در سرمایه

شخص حقوقی هـ (از طریق شخص حقوقی ب)، درصدهای مندرج بر روی بردارهای ۱ و ۴ در یکدیگر ضرب می شوند. بدین صورت: $۵۰\% \times ۷۰\% = ۳۵\%$

به عبارت دیگر، شخص حقوقی الف به واسطه شخص حقوقی ب، ۳۵٪ از سرمایه شخص حقوقی هـ را در اختیار دارد.

۴- شخص حقوقی "الف" از سه طریق در سرمایه شخص حقوقی "هـ" سهیم است:

۴-۱- به طور بی‌واسطه: از طریق بردار ۲ ۲۰٪

۴-۲- به طور با واسطه:

۴-۲-۱- از طریق بردارهای ۱ و ۴ $70\% \times 50\% = 35\%$

۴-۲-۲- از طریق بردارهای ۳، ۵ و ۶ $30\% \times 20\% \times 30\% = 1/8\%$

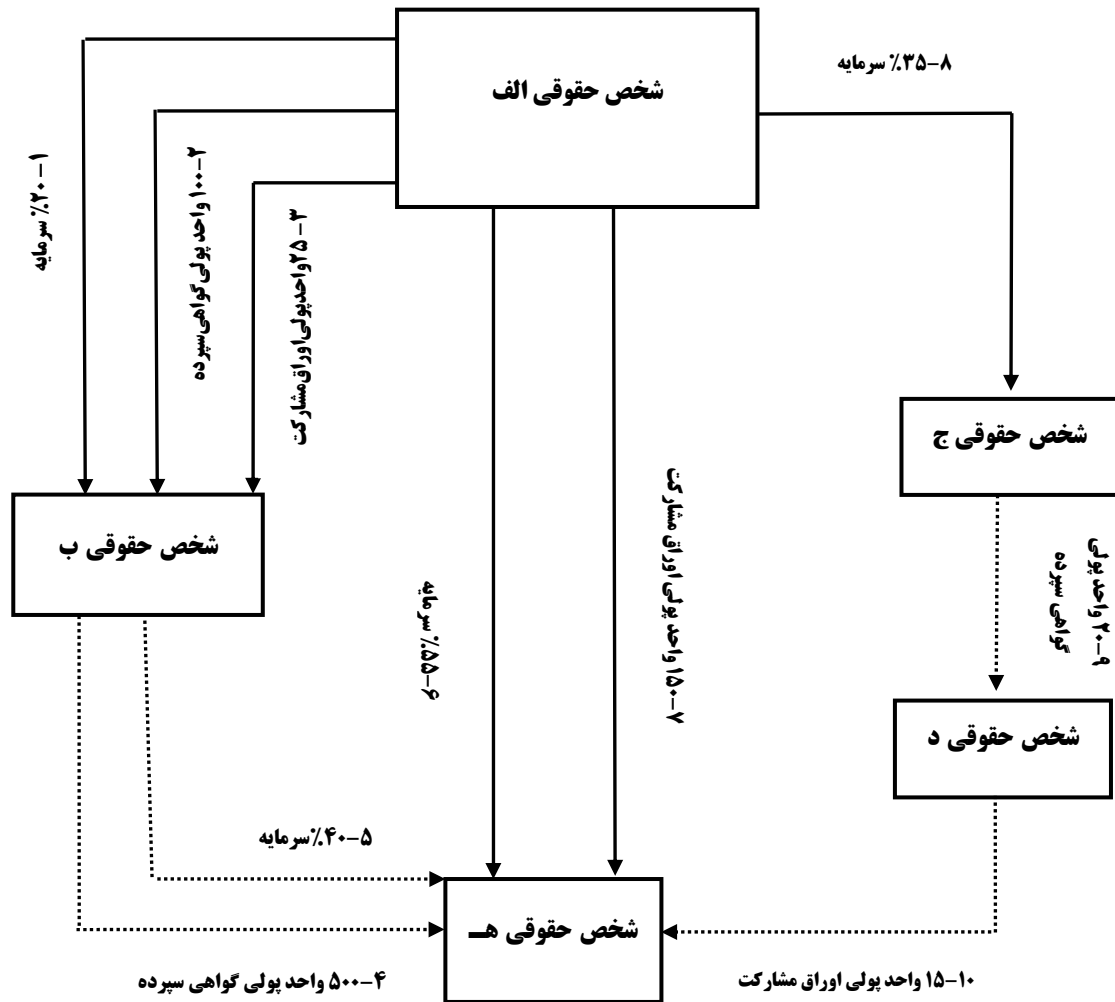
۵۶/۸٪

جمع کل

- در مثال فوق، چنانکه شخص حقوقی "هـ" از جمله اشخاص مندرج در بند ۲-۶-۲ دستورالعمل سرمایه‌گذاری نباشد، موسسه اعتباری "الف"، با سرمایه‌گذاری ۵۶/۸ درصدی در سرمایه شخص حقوقی "هـ" حد مقرر در بند ۳-۵ این دستورالعمل (۲۰٪ سرمایه مندرج در اساسنامه شخص حقوقی مزبور) را نقض نموده‌است.

پیوست شماره ۳ - نحوه محاسبه سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری در سهام

(بی‌واسطه و باواسطه)، اوراق مشارکت و گواهی سپرده

۱- توجه به این نکته ضروری است که سرمایه‌گذاری با واسطه تنها در مورد سرمایه‌گذاری متوالی و متصل اشخاص حقوقی در سرمایه اشخاص حقوقی دیگر امکان‌پذیر است.

۲- از منظر سرمایه، شخص حقوقی الف از ۲ طریق در سرمایه شخص حقوقی هـ سهیم است:

$$\begin{aligned}
 & ۲-۱- \text{ به طور بی‌واسطه: از طریق بردار ۶} \\
 & \qquad \qquad \qquad ۵۵\% \\
 & ۲-۲- \text{ به طور با واسطه: از طریق بردارهای ۱ و ۵} \\
 & \qquad \qquad \qquad \frac{۲۰\% \times ۴۰\%}{۶۳\%} = ۸\%
 \end{aligned}$$

به عبارت دیگر، شخص حقوقی الف از دو طریق سرمایه‌گذاری بی‌واسطه و با واسطه، ۶۳ درصد از سرمایه شخص حقوقی ه را در اختیار داشته و یا بر آن اثرگذار است. همان گونه که ملاحظه می‌شود در محاسبه مقدار سرمایه‌ای که شخص حقوقی الف به طور بی‌واسطه یا با واسطه در شخص حقوقی ه سرمایه‌گذاری کرده است، بردار شماره ۸ محاسبه نشده است زیرا هرچند که این بردار بیانگر مالکیت ۳۵٪ از سرمایه شخص حقوقی ج توسط شخص حقوقی الف است لیکن ارتباط سرمایه‌گذاری در بردارهای ۹ و ۱۰ قطع شده است و حداقل یکی از این دو بردار (و البته در اینجا هر دو بردار ۹ و ۱۰) بیانگر رابطه‌ای غیر از خرید سهام یا مشارکت در سرمایه اشخاص حقوقی بعدی است و در نتیجه ارتباط سرمایه‌ای قطع می‌شود.

۳- لیکن از منظر مقدار منابع در معرض ریسک، حداکثر مقدار منابع شخص حقوقی الف که به طور بی‌واسطه یا با واسطه در معرض ریسک‌های مربوط به شخص حقوقی ه قرار دارند برابر با حاصل جمع بردارهای ۱، ۲، ۳، ۶، ۷ و ۸ (برحسب واحد پولی) است. زیرا در صورتی که شخص حقوقی ه در مشکلاتی جدی از جمله ورشکستگی گرفتار شود با انتقال مشکلات شخص مزبور - به طور مستقیم یا غیرمستقیم - به شخص حقوقی الف، منابعی از شخص حقوقی الف که به هر یک از اشکال سرمایه‌گذاری بی‌واسطه یا با واسطه در شخص حقوقی ه درگیر است، در معرض تهدید قرار می‌گیرد.

پیوست شماره ۴ - راهنمای حدود و محدودیت‌های مقرر در ماده ۳ دستورالعمل سرمایه‌گذاری

۱-۱- حداکثر ۴۰ درصد سرمایه پایه موسسه اعتباری، برای سرمایه‌گذاری در کلیه اشخاص حقوقی (موضوع بند ۱-۳)

۱-۲- حداکثر ۱۰ درصد سرمایه پایه موسسه اعتباری، برای سرمایه‌گذاری در یک شخص حقوقی (موضوع بند ۲-۳)

۱-۳- حداکثر ۵٪ سرمایه پایه موسسه اعتباری، برای سرمایه‌گذاری در اشخاص حقوقی خارج از بورس (موضوع بند ۳-۳)

۱-۴- کسر هرگونه سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری در موسسات اعتباری دیگر (اعم از داخل و یا خارج از کشور)، از سرمایه پایه آن. (موضوع بند ۷-۳)

مواردی که موسسه اعتباری سرمایه‌گذار به موجب الزامات مقرراتی ملزم به تهیه صورهای تلفیقی است از بند فوق مستثنی می‌گردد. (موضوع تبصره بند ۷-۳)

۲-۱- سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری موضوع بند ۱-۶-۲ در هر شخص حقوقی حداکثر تا ۲۰٪ سرمایه مندرج در اساسنامه آن. (موضوع بند ۵-۳)

۲-۲- سرمایه‌گذاری در شخص حقوقی موضوع بند ۲-۶-۲، حداکثر تا ۴۹٪ سرمایه مندرج در اساسنامه شخص حقوقی سرمایه‌پذیر. (موضوع بند ۶-۳)

۲-۳- سرمایه‌گذاری موسسه اعتباری در سرمایه اشخاص حقوقی مندرج در بند ۲-۶-۲، بیش از حد مقرر در این بند، در هر مورد مستلزم ارائه گزارش توجیهی به بانک مرکزی و اخذ مجوز قبلی این بانک است. (موضوع تبصره ۱ بند ۶-۳)

۲-۴- موسسه اعتباری مجاز نیست در هیچ زمان بیش از ۱ درصد سهام موسسه اعتباری دیگری در داخل کشور را دارا باشد. (موضوع تبصره ۲ بند ۶-۳)

۳-۱- موسسات اعتباری صرفاً مجاز به سرمایه‌گذاری در شرکت‌های سهامی هستند. (موضوع بند ۳-۳)

۳-۲- موسسه اعتباری ملزم است در اساسنامه شخص حقوقی موضوع بند ۲-۶-۲ این دستورالعمل، صراحتاً قید نماید که آن‌ها مجاز به خرید سهام موسسه اعتباری (شرکت مادر) نمی‌باشند. همچنین موسسه اعتباری مجاز نیست ترتیبات خرید سهام خود را از طریق شرکت‌های تحت نفوذ خود فراهم نماید. (موضوع بند ۸-۳)

۳-۴- سرمایه‌گذاری در اوراق مشارکت منتشره یا تضمین شده از سوی دولت ج.ا.ا و بانک مرکزی ج.ا.ا از شمول حدود مقرر در ماده ۳ مستثنی بوده، تابع سیاست‌های بانک مرکزی ج.ا.ا است. (موضوع بند ۹-۳)

۳-۵- سرمایه‌گذاری بی‌واسطه‌ی موسسه اعتباری در سرمایه خارجی (مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم)، علاوه بر رعایت حدود مقرر در این دستورالعمل، مستلزم کسب مجوز از بانک مرکزی ج.ا.ا است. (موضوع بند ۱۰-۳)

۱- محدودیت‌های مربوط به سرمایه پایه موسسه اعتباری (سرمایه‌گذار)

۲- محدودیت‌های مربوط به سرمایه شخص حقوقی (سرمایه‌پذیر)

۳- محدودیت‌های کلی

حدود

پیوست شماره ۶:

استاندارد حسابداری شماره ۱۵

(حسابداری سرمایه‌گذاری‌ها)

از انتشارات

کمیته فنی سازمان حسابرسی

استاندارد حسابداری شماره ۱۵
حسابداری سرمایه‌گذاریها

فهرست مندرجات

شماره بند

- ۱ - ۴ • دامنه کاربرد
- ۵ - ۹ • تعاریف
- ۱۰ - ۱۲ • انواع سرمایه گذاری
- ۱۳ - ۱۹ • طبقه بندی سرمایه گذاریها
- ۲۰ - ۲۴ • بهای تمام شده سرمایه گذاریها
- ۲۵ • انعکاس به ارزش بازار
- ۲۶ - ۲۸ • تعیین ارزش بازار اوراق سریع المعامله
- ۲۹ - ۳۸ • مبلغ دفتری سرمایه گذاریها
- ۳۹ - ۴۴ • تغییر مبلغ دفتری سرمایه گذاریها
- ۴۵ - ۴۸ • واگذاری سرمایه گذاریها
- ۴۹ - ۵۲ • تغییر طبقه بندی سرمایه گذاریها
- ۵۳ - ۵۶ • صورت سود و زیان
- ۵۷ • مؤسسات تخصصی سرمایه گذاری
- ۵۸ - ۶۰ • افشا
- ۶۱ • تاریخ اجرا
- ۶۲ • مطابقت با استانداردهای بین المللی حسابداری

استاندارد حسابداری شماره ۱۵

حسابداری سرمایه‌گذاریها

این استاندارد باید با توجه به "مقدمه‌ای بر استانداردهای حسابداری"

مطالعه و بکار گرفته شود.

دامنه کاربرد

۱. این استاندارد به نحوه حسابداری سرمایه‌گذاریها و الزامات افشای اطلاعات مربوط می‌پردازد.
۲. حسابداری سرمایه‌گذاری در کلیه واحدهای تجاری باید طبق الزامات این استاندارد انجام شود. این استاندارد نحوه حسابداری سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی و وابسته در صورتهای مالی تلفیقی را تعیین نمی‌کند لیکن درخصوص نحوه حسابداری سرمایه‌گذاریهای پیشگفته در صورتهای مالی واحد تجاری اصلی کاربرد دارد مگر در مواردی که در استانداردهای حسابداری مربوط به سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی و وابسته نحوه عمل دیگری تجویز شده باشد.
۳. موارد زیر در این استاندارد مورد بحث قرار نمی‌گیرد:
 - الف. مبانی شناخت درآمدهایی که به صورت سود تضمین شده، سود سهام و غیره از سرمایه‌گذاریها عاید می‌شود (رجوع شود به استاندارد حسابداری شماره ۳ با عنوان درآمد عملیاتی).
 - ب. سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری فرعی و وابسته در صورتهای مالی تلفیقی.
 - ج. سرمایه‌گذاریهای خاص از جمله ابزارهای مالی پیچیده.
 - د. سرمایه‌گذاریهایی که توسط طرحهای مزایای بازنشستگی و مؤسسات بیمه عمر انجام می‌شود.
 - ه. سرمایه‌گذاری در املاک.

۴ . نظر به اینکه یکی از ویژگیهای کلیه سرمایه‌گذاریها، ایجاد منافع اقتصادی برای واحد سرمایه‌گذار است، نحوه حسابداری مندرج در این استاندارد عملکرد سرمایه‌گذاری یک واحد سرمایه‌گذار را به نحو مناسب شناسایی و اندازه‌گیری می‌کند. لذا، این استاندارد، در مورد کلیه واحدهای تجاری سرمایه‌گذار، صرف نظر از ماهیت، درصد سرمایه‌گذاری و حجم فعالیت سرمایه‌گذاری آنها، از جمله شرکتهای تخصصی سرمایه‌گذاری کاربرد دارد. با این حال، این امر مانع تدوین رهنمودهای ویژه برای صنایع و گروههای واحدهای تجاری خاص با رعایت اصول کلی مندرج در این استاندارد نیست.

تعاریف

- ۵ . اصطلاحات ذیل در این استاندارد با معانی مشخص زیر بکار رفته است:
- سرمایه‌گذاری : نوعی دارایی است که واحد سرمایه‌گذار برای افزایش منافع اقتصادی از طریق توزیع منافع (به شکل سود سهام، سود تضمین شده و اجاره)، افزایش ارزش یا سایر مزایا (مانند مزایای ناشی از مناسبات تجاری) نگهداری می‌کند.
 - سرمایه‌گذاری بلندمدت : به طبقه‌ای از سرمایه‌گذاریها گفته می‌شود که به قصد استفاده مستمر در فعالیتهای واحد تجاری نگهداری شود. یک سرمایه‌گذاری هنگامی به عنوان دارایی غیرجاری طبقه‌بندی می‌شود که قصد نگهداری آن برای مدت طولانی به وضوح قابل اثبات باشد یا توانایی واگذاری آن توسط سرمایه‌گذار مشمول محدودیتهایی باشد.
 - سرمایه‌گذاری جاری : به طبقه‌ای از سرمایه‌گذاریها گفته می‌شود که سرمایه‌گذاری بلندمدت نباشد.
 - سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار : نوعی سرمایه‌گذاری است که برای آن بازار فعالی که آزاد و در دسترس است وجود دارد به طوری که از طریق آن بتوان به ارزش بازار یا شاخصی قابل اتکا که محاسبه ارزش بازار را امکان‌پذیر سازد، دست یافت.

- سود سهمی (یا سهام جایزه): عبارت است از توزیع سود به شکل سهم بین صاحبان سهام یک واحد تجاری از محل سود تقسیم نشده یا اندوخته‌ها که با توجه به اصلاحیه قانون تجارت موکول به تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده است.

- حق تقدم: به موجب ماده ۱۶۶ اصلاحیه قانون تجارت، حقی است قابل نقل و انتقال که در زمان خرید سهام جدید توسط صاحبان سهام واحد تجاری به نسبت سهامی که مالکند به ایشان تعلق می‌گیرد.

- سرمایه‌گذاری در املاک: عبارت از سرمایه‌گذاری در زمین یا ساختمانی است که عملیات ساخت و توسعه آن به اتمام رسیده و به جهت ارزش بالقوه‌ای که از نظر سرمایه‌گذاری دارد و نه به قصد استفاده توسط واحد تجاری سرمایه‌گذار یا شرکتهای همگروه آن، نگهداری می‌شود.

۶. اگرچه ویژگی زیربنایی سرمایه‌گذاری این است که با قصد کسب منافع اقتصادی آتی انجام می‌پذیرد، اما این ویژگی در مورد کلیه داراییها مصداق دارد. این امر مشکلاتی را در تعریف سرمایه‌گذاری از نظر مقاصد این استاندارد ایجاد می‌کند زیرا این استاندارد قصد ندارد سایر داراییهای مورد استفاده واحد تجاری از قبیل داراییهای ثابت مشهود و موجودی مواد و کالا را دربر گیرد. این مشکل در مواردی که سرمایه‌گذاری خصوصیتی مشابه با دیگر داراییها دارد، مضاعف می‌شود. مثلاً در مواردی که عملیات خرید و فروش سرمایه‌گذاری بخش عمده فعالیت روزمره یک واحد تجاری را تشکیل می‌دهد، پرتفوی سرمایه‌گذارها، مشابه موجودی مواد و کالا در سایر واحدهای تجاری است.

۷. به هر صورت، در تدوین استاندارد حسابداری برای سرمایه‌گذارها، این فرض تلویحی وجود دارد که دارایی طبقه‌بندی شده به‌عنوان سرمایه‌گذاری، مستلزم نحوه حسابداری متفاوتی از سایر داراییهاست. این امر به‌نوبه خود حاکی از این است که در ماهیت سرمایه‌گذاری خصوصیتی وجود دارد که

آن را از سایر داراییها متمایز می‌سازد. ویژگی متمایزکننده سرمایه‌گذاری به عنوان طبقه‌ای از داراییها، طریقه خاص کسب منافع اقتصادی آن است. این منافع اقتصادی ممکن است به یکی از اشکال زیر یا هر دوی آنها حاصل شود. شکل اول دریافتهای ناشی از توزیع منافع، از قبیل سود تضمین شده و سود سهام است. در مفهومی گسترده‌تر، این شکل دربرگیرنده شرایط مساعد تجاری است که از طریق یک سرمایه‌گذاری تجاری فراهم می‌آید. شکل دوم، منفعت سرمایه‌ای است که منعکس‌کننده افزایش در ارزش مبادلاتی یک سرمایه‌گذاری طی دوره نگهداشت آن توسط واحد تجاری است. این ویژگی درتعریف سرمایه‌گذاری برای مقاصد این استاندارد بکار گرفته شده است. اگرچه ارزش سایر داراییها از قبیل ساختمان و ماشین‌آلات نیز ممکن است طی زمان افزایش یابد، لیکن این اقلام تنها در مواردی طبق این استاندارد به عنوان سرمایه‌گذاری تلقی می‌شود که برای این هدف و نه به قصد استفاده در عملیات واحد تجاری، نگهداری شده باشد.

۸ . ممکن است ادعا شود که سرمایه‌گذاری نگهداری شده توسط معامله‌گران سهام به عنوان موجودی که به قصد کسب سود در جریان عادی فعالیت‌های تجاری آنها صورت گرفته است، در تعریف سرمایه‌گذاری طبق این استاندارد قرار نمی‌گیرد. لیکن این اعتقاد وجود دارد که دارایی مورد معامله به شیوه مزبور، همان خصوصیات زیربنایی را داراست که در صورت نگهداشت توسط یک واحد تجاری دیگر و فروش آن به یک معامله‌گر سهام و یا خریدار نهایی دیگری دارا می‌بود. بنابراین نحوه حسابداری سرمایه‌گذاریهای نگهداری شده به منظور خرید و فروش توسط معامله‌گران سهام نیز مطابق این استاندارد است.

۹. تعریف سرمایه‌گذاری طبق این استاندارد تعریفی عام است. با این حال اضافه می‌شود که تعریف مزبور، شامل اوراق سهام، اوراق مشارکت با حداقل سود تضمین شده، حق تقدم خرید سهام، کالاها (غیر از آنهایی که به قصد مصرف یا خرید و فروش، در جریان فعالیتهای عادی واحد تجاری نگهداری شود) و سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار بانکی می‌باشد. ضمناً اقلام مزبور کلیه موارد را دربر نمی‌گیرد.

انواع سرمایه‌گذاری

۱۰. سرمایه‌گذاری ممکن است به اشکال مختلفی صورت گیرد و به دلایل گوناگونی نگهداری شود. برخی سرمایه‌گذاریها ممکن است در قالب اسنادی که بیانگر بدهی پولی به دارنده آنهاست، ظاهر بشوند (نظیر برخی اوراق مشارکت). برخی از این سرمایه‌گذاریها ممکن است متضمن سود تضمین شده حداقلی باشند. سرمایه‌گذاریها همچنین می‌توانند در قالب مالکیت سهام یک واحد تجاری دیگر ظاهر شوند. این سرمایه‌گذاریها بیانگر حقوق مالی است. سایر اشکال سرمایه‌گذاری شامل نگهداری داراییهای عینی مثل زمین و ساختمان، فلزات گرانبها یا دیگر کالاها از جمله آثار هنری است. سرمایه‌گذاریهای مختلف از نظر سهولت تبدیل به وجه نقد یا سایر داراییها، میزان داد و ستد و ماهیت بازار مربوط ویژگیهای متفاوتی از خود بروز می‌دهند.

۱۱. ماهیت و سطح سرمایه‌گذاری یک واحد تجاری و حجم فعالیت آن در زمینه خرید، نگهداری و فروش سرمایه‌گذاریها در واحدهای مختلف فرق می‌کند. برای برخی واحدهای تجاری خصوصاً واحدهایی که در

بخشهای خاص خدمات مالی فعالیت دارند، فعالیت سرمایه‌گذاری بخش عمده عملیات واحد تجاری را تشکیل می‌دهد و عملکرد آن در زمینه سرمایه‌گذاری به میزان قابل ملاحظه‌ای برنتایج عملیات آن تأثیر می‌گذارد. برخی واحدهای تجاری از قبیل شرکتهای تخصصی سرمایه‌گذاری صرفاً در زمینه نگهداری و مدیریت پرتفوی سرمایه‌گذاری در بلندمدت فعالیت می‌کنند تا برای صاحبان سرمایه خود درآمد یا رشد سرمایه فراهم آورند. برای سایر واحدهای تجاری، سرمایه‌گذاری ممکن است به عنوان یک منبع وجوه مازاد نگهداری شود و بخشی از فعالیت مدیریت وجوه نقد آن را تشکیل دهد. همچنین یک واحد تجاری ممکن است به منظور اعمال نفوذ قابل ملاحظه یا اعمال کنترل برسیاستهای مالی و عملیاتی واحد تجاری دیگر، در سهام آن سرمایه‌گذاری کند. بعلاوه سرمایه‌گذاری ممکن است به منظور تحکیم رابطه تجاری یا دستیابی به یک مزیت تجاری نگهداری شود.

۱۲. برای برخی سرمایه‌گذاریها، بازار فعالی وجود دارد که بر مبنای آن، می‌توان ارزش بازار سرمایه‌گذاری را تعیین کرد. برای این سرمایه‌گذاریها، ارزش بازار شاخص ارزش منصفانه سرمایه‌گذاری است. در مورد سایر سرمایه‌گذاریها، بازار فعالی وجود ندارد و برای تعیین ارزش منصفانه از طرق دیگری استفاده می‌شود.

طبقه‌بندی سرمایه‌گذاریها

۱۳. آن گروه از واحدهای تجاری که طبق الزامات استاندارد حسابداری شماره ۴ با عنوان "نحوه ارائه داراییهای جاری و بدهیهای جاری"، داراییهای جاری و

غیرجاری را در صورتهای مالی خود تفکیک می‌کنند باید سرمایه‌گذاریهای جاری را به عنوان دارایی جاری و سرمایه‌گذاریهای بلندمدت را به عنوان دارایی غیرجاری منعکس کنند.

۱۴. آن گروه از واحدهای تجاری که طبق استانداردهای حسابداری خاص یا مفاد قوانین آمره داراییهای جاری و غیرجاری را در ترازنامه تفکیک نمی‌کنند باید به منظور تعیین مبلغ دفتری سرمایه‌گذاریها، بین آنها تمایز قائل شوند و مبلغ دفتری سرمایه‌گذاریها را مطابق با بندهای ۲۹ تا ۳۸ تعیین کنند.

۱۵. براساس تعریف سرمایه‌گذاری بلندمدت مندرج در بند ۵، سرمایه‌گذاری فقط زمانی به عنوان بلندمدت طبقه‌بندی می‌شود که قصد نگهداری آن برای مدت طولانی به وضوح قابل اثبات باشد یا اینکه در عمل محدودیتهایی در توانایی واگذاری آن توسط واحد تجاری وجود داشته باشد. این اصل صرف نظر از اینکه سرمایه‌گذاری مورد نظر سریع‌المعامله در بازار باشد یا نباشد، مصداق دارد. بنابراین سرمایه‌گذاری بلندمدت مشتمل بر موارد زیر است:

الف. سرمایه‌گذاری در واحد تجاری فرعی و وابسته یا تسهیلات بلندمدت اعطایی به این واحدها.

ب. سرمایه‌گذاریهایی که اساساً جهت حفظ، تسهیل و گسترش فعالیت یا روابط تجاری موجود انجام شده است (این سرمایه‌گذاریها اصطلاحاً سرمایه‌گذاریهای تجاری نام گرفته است).

ج. سرمایه‌گذاریهایی را که نمی‌توان واگذار کرد، یا بدون تأثیر عمده بر فعالیت‌های واحد تجاری قابل واگذاری نیست.

د. سرمایه‌گذاریهایی که با قصد استفاده مستمر توسط واحد تجاری

نگهداری می‌شود و هدف آن نگهداری پرتفویی از سرمایه‌گذاریها جهت تأمین درآمد و یا رشد سرمایه برای صاحبان سرمایه واحد تجاری است.

۱۶. تنها در شرایطی که معیارهای پیشگفته احراز شود، سرمایه‌گذاری را می‌توان بلندمدت تلقی کرد. این واقعیت که یک سرمایه‌گذاری برای مدت نسبتاً طولانی نگهداری شده است، لزوماً به معنای بلندمدت بودن سرمایه‌گذاری نیست. در سایر موارد که معیارهای مزبور احراز نگردد، سرمایه‌گذاری (اعم از سریع‌المعامله در بازار یا سایر) به عنوان سرمایه‌گذاری جاری طبقه‌بندی می‌شود.

۱۷. تعریف سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار، دربرگیرنده دو شرط اصلی است. اول وجود بازاری فعال که آزاد و قابل دسترس باشد و دوم اینکه قیمت‌های معاملاتی در چنین بازاری معلوم باشد و علنی اعلام شود. بعلاوه قیمت اعلام شده باید به گونه‌ای قابل اتکا بیانگر قیمتی باشد که بتوان براساس آن معامله کرد. در صورت تحقق این شرایط، سرمایه‌گذاری یک "سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار" است. در عمل مفهوم عبارت "سرمایه‌گذاری در بازار" ممکن است برای واحدهای تجاری مختلف یکسان نباشد. بنابراین به دلیل تفاوت در میزان دسترسی به بازار و در دسترس بودن قیمت‌های اعلام شده، یک سرمایه‌گذاری که هنگام نگهداری توسط برخی مؤسسات خدمات مالی خاص، سریع‌المعامله در بازار تلقی شود، ممکن است برای دیگر واحدهای تجاری این چنین نباشد.

۱۸. سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار را، هم می‌توان به عنوان سرمایه‌گذاری جاری طبقه‌بندی کرد و هم در موارد مندرج در بند ۱۵ آن را سرمایه‌گذاری بلندمدت تلقی کرد.

۱۹. برخی از واحدهای تجاری ممکن است به موجب استانداردهای حسابداری خاص یا مفاد قوانین آمره، ترازنامه خود را مطابق فرم ازپیش تعیین شده‌ای که بین داراییهای جاری و غیرجاری تمایزی قائل نمی‌شود، تهیه کنند. بسیاری از واحدهای تجاری، نظیر بانکها و شرکتهای بیمه که در رشته‌های مالی فعالیت می‌کنند، هرچند ممکن است قصد واگذاری داراییهایشان را طی عملیات جاری نداشته باشند، با این حال معمولاً بسیاری از سرمایه‌گذارهای خود را به عنوان منابعی تلقی می‌کنند که در صورت لزوم، می‌توان آنها را جهت عملیات جاری بکار گرفت. با این حال این واحدهای تجاری ممکن است دارای سرمایه‌گذاریهایی باشند که علی‌الاصول سرمایه‌گذاری بلندمدت تلقی شود. بنابراین بسیاری از این واحدهای تجاری در تجزیه و تحلیل سرمایه‌گذاریهای خود و انتساب مبلغ دفتری به آنها، خصوصیات سرمایه‌گذاری را از نظر جاری یا بلندمدت بودن، مبنای کار قرار می‌دهند.

بهای تمام شده سرمایه‌گذاریها

۲۰. بهای تمام شده یک سرمایه‌گذاری، مخارج تحصیل آن، از قبیل کارمزد کارگزار، حق‌الزحمه‌ها و عوارض و مالیات را نیز دربر می‌گیرد لیکن شامل مخارج مالی تحمل شده در رابطه با ایجاد تدریجی یک سرمایه‌گذاری نیست. بهای تمام شده پرتفوی سرمایه‌گذاریها بر مبنای تک‌تک سرمایه‌گذاریهای آن تعیین می‌شود.

۲۱. اگر سرمایه‌گذاری کلاً یا جزئاً در مقابل مابه‌ازای غیرنقد تحصیل شود، بهای تمام شده آن معادل ارزش منصفانه دارایی یا اوراق بهاداری خواهد بود که به عنوان مابه‌ازا واگذار شده است. لیکن هرگاه ارزش منصفانه سرمایه‌گذاری تحصیل شده با سهولت بیشتری قابل تعیین باشد، مبلغ اخیر ممکن است در تعیین بهای تمام شده سرمایه‌گذاری ملاک عمل قرار گیرد.

۲۲. نحوه تعیین بهای تمام‌شده حق تقدم خریداری شده مشابه با خرید سهام است. همچنین چنانچه واحد تجاری در نتیجه افزایش سرمایه واحد سرمایه‌پذیر صاحب حق تقدم شود وجوه پرداختی بابت سهام جدید یا واگذاری مطالبات سود سهام نقدی از این بابت به بهای تمام‌شده سرمایه‌گذاری اضافه می‌شود. در موارد بالا پس از حصول اطمینان از دریافت سهام جدید به منظور تعیین مبلغ دفتری هر سهم، جمع مبلغ دفتری سرمایه‌گذاری قبلی و بهای تمام‌شده حق تقدم تحصیل شده به کل سهام موجود از بابت سرمایه‌گذاری مربوط تسهیم می‌شود.

۲۳. چنانچه سرمایه‌گذاری تحصیل شده دربرگیرنده حداقل سود تضمین شده یا سود سهام تعلق گرفته و دریافت نشده باشد، بهای تمام شده سرمایه‌گذاری عبارت از بهای خرید بعد از کسر هرگونه سود تعلق گرفته و دریافت نشده خواهد بود.

۲۴. مبالغ سود تضمین شده، حق امتیاز و سود سهام حاصل از سرمایه‌گذاری، بازده سرمایه‌گذاری است و عموماً درآمد تلقی می‌گردد. با این حال در برخی شرایط، مثلاً، در مواردی که سود سهام عادی شرکت سرمایه‌پذیر، از محل اندوخته‌ها یا سود انباشته مصوب پیش از تحصیل سرمایه‌گذاری اعلام می‌شود این گونه مبالغ معرف باز یافت بخشی از بهای تمام شده سرمایه‌گذاری است و درآمد محسوب نمی‌شود. به بیان دیگر، بهای تمام

شده سرمایه‌گذاری تنها هنگامی بابت سود سهام دریافتی یا دریافتی کاهش داده می‌شود که سود سهام مزبور مازاد بر سهم شرکت سرمایه‌گذار از سودهای مصوب شرکت سرمایه‌پذیر پس از تحصیل سرمایه‌گذاری باشد.

انعکاس به ارزش بازار

۲۵. استفاده از ارزش بازار در مورد سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار عملاً موجب می‌شود کلیه تغییرات در ارزش بازار سرمایه‌گذاری در صورتهای عملکرد مالی شناسایی شود صرف‌نظر از اینکه سرمایه‌گذاری به فروش رسیده یا نرسیده باشد. کاربرد این مبنای اندازه‌گیری در تعیین مبلغ دفتری آن گروه از سرمایه‌گذاریهای سریع‌المعامله در بازار که به عنوان داراییهای جاری طبقه‌بندی می‌شوند به دلایل زیر مناسب است:

الف. نتیجه عملیات واحد تجاری بنحو مطلوب‌تری منعکس می‌شود چون هرگونه افزایش در ارزش بازار سرمایه‌گذاری، به سبب مستند بودن به دریافت وجه نقد و یا انتظار قریب به یقین به دریافت وجه نقد، معرف سود تحقق یافته دوره است. مضافاً این مبنا ارزیابی بهتری از عملکرد مدیریت فراهم می‌کند.

ب. از نقطه‌نظر واقعیت اقتصادی و یکنواختی عمل، عینی‌ترین ابزار برای اندازه‌گیری تأثیر مالی تصمیمات مربوط به خرید، فروش و نگهداری سهام طی دوره است. اگرچه سود یا زیان ممکن است در تاریخ ترازنامه متبلور نشده باشد، لیکن واقعیت اقتصادی این است که مدیریت از طریق فروش سرمایه‌گذاری، توانایی تبلور آنها را داشته لیکن به‌عمد چنین نخواست است.

ج . دستکاری نتیجه عملیات توسط مدیریت واحد تجاری از طریق انتخاب زمان فروش سرمایه‌گذاری ناممکن می‌شود.

د . ارزش بازار خاصه‌ای از دارایی است که برای مدیریت واحد تجاری و سایر استفاده‌کنندگان صورتهای مالی بیشترین اهمیت را دارد. افزون بر این، استفاده از این روش اشکال در اندازه‌گیری ارقام مشابه با قیمتهای متفاوت را که تنها به لحاظ خرید در زمانهای مختلف ایجاد شده است، از بین می‌برد.

تعیین ارزش بازار اوراق سریع‌المعامله

۲۶ . در عمل، در هر مقطع زمانی، دو قیمت برای ارزیابی اوراق سریع‌المعامله به ارزش بازار وجود دارد. اول: قیمت "پیشنهاد خرید" است که انتظار می‌رود سرمایه‌گذاری به آن قیمت واگذار شود و دوم: قیمت "پیشنهاد فروش" است که انتظار می‌رود یک سرمایه‌گذار برای تحصیل سرمایه‌گذاری بپردازد. قیمت سومی که می‌تواند برای مقاصد ارزیابی بکار گرفته شود، قیمت میانگین بازار، یعنی میانگین قیمت "پیشنهاد خرید" و "پیشنهاد فروش" است. در عمل، تفاوت بین دو قیمت مزبور در مورد یک سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار نسبتاً کم است. در نتیجه در این استاندارد قیمت خاصی تجویز نمی‌شود. واحدهای تجاری، قیمت متناسب با شرایط خاص خود را انتخاب می‌کنند. برای بیشتر واحدهای تجاری، قیمت صحیح در تئوری، قیمت پیشنهاد خرید است لیکن در عمل قیمت میانگین نیز قابل قبول است. به هر حال هر مبنایی که انتخاب شود به طور

یکنواخت اعمال خواهد شد. قیمت‌های تاریخ ترانزنامه را می‌توان از طریق یک کارگزار رسمی و یا از طریق بورس اوراق بهادار کسب نمود. ارزش بازار پرتفوی سرمایه‌گذاری براساس تک تک سرمایه‌گذاریها محاسبه می‌شود.

۲۷. باید توجه داشت که قیمت اعلام شده بازار قیمتی میانگین است و اغلب مبتنی بر حجم معینی از معاملات است. بنابراین ممکن است راهنمای قابل اتکایی برای استفاده توسط واحد تجاری در شرایط خاص آن نباشد. این امر بویژه هنگامی مصداق دارد که سرمایه‌گذار، بیش از اندازه معمول از یک سرمایه‌گذاری را در اختیار داشته باشد. در چنین شرایطی واگذاری کل سرمایه‌گذاری بدون تغییر در قیمت امکان‌پذیر نیست و بنابراین قیمت مزبور باید در حدی تعدیل شود که درآمد قابل شناسایی در تاریخ ترانزنامه به نحوی اتکاپذیر قابل اندازه‌گیری باشد. البته نحوه معمول واگذاری توسط واحد تجاری (به صورت یکجا یا بخش بخش) باید در روال فعالیت عادی آن در نظر گرفته شود.

۲۸. در شرایطی که واگذاری اجباری باشد، قیمت مؤثر ممکن است بنحو قابل ملاحظه‌ای کمتر از قیمت اعلام شده بازار باشد. همچنین حجم سهام موجود در بازار برای معامله نیز عامل مهمی در تعیین قیمت بازار است. در این شرایط باید مراتب فوق در تعیین قیمت بازار مورد توجه خاص قرار گیرد.

مبلغ دفتری سرمایه‌گذاریها

۲۹. سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار هرگاه به عنوان دارایی جاری نگهداری شود باید در ترازنامه به یکی از دو روش زیر منعکس شود:

الف. ارزش بازار، یا

ب. اقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش فروش.

۳۰. چنانچه ماهیت و میزان سرمایه‌گذاری به گونه‌ای باشد که جذب آن توسط بازار، بدون تأثیر با اهمیت در نرخ بازار آن، ممکن نباشد، قیمت جاری بازار باید طوری تعدیل شود که منعکس‌کننده عوایدی باشد که واحد تجاری به طور واقع بینانه، انتظار کسب آن را در صورت واگذاری سرمایه‌گذاری در روال عادی فعالیت تجاری داشته باشد.

۳۱. سایر سرمایه‌گذاریهایی که تحت عنوان دارایی جاری طبقه‌بندی می‌شود، باید در ترازنامه به یکی از دو روش زیر منعکس شود:

الف. اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش، یا

ب. خالص ارزش فروش.

۳۲. استفاده از ارزشهای جاری تا میزانی که با خصوصیات اتکاپذیری و ملاحظات منفعت و هزینه سازگار باشد، موجب می‌گردد اطلاعات ارائه شده در صورتهای مالی برای استفاده‌کنندگان، در راستای ارزیابی وضعیت مالی و عملکرد مالی واحد تجاری مفید واقع شود. بدین لحاظ و باتوجه به دلایل ذکر شده در بند ۲۵، سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار را که به عنوان دارایی جاری نگهداری می‌شود می‌توان به ارزش بازار آن در ترازنامه منعکس کرد و هرگونه افزایش یا کاهش در ارزش آن طی دوره را به عنوان بخشی از نتایج

عملیات واحد تجاری در صورت سود و زیان شناسایی شود. رویه مجاز دیگر، انعکاس سرمایه‌گذاریهای مزبور به اقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش فروش در ترازنامه است.

۳۳. سایر سرمایه‌گذاریهای جاری (غیر از سریع‌المعامله در بازار) به اقل بهای تمام شده اولیه و خالص ارزش فروش در ترازنامه منعکس می‌شود. این سرمایه‌گذاریها، معمولاً به بهای تمام شده انعکاس می‌یابد مگر در مواردی که کاهش در ارزش سرمایه‌گذاری قابل تشخیص باشد. رویه مجاز دیگر، استفاده از خالص ارزش فروش است هنگامی که مبلغ آن به گونه‌ای اتکاپذیر قابل اندازه‌گیری باشد. اگر رویه اخیر انتخاب شود، هرگونه افزایش و کاهش مبلغ دفتری سرمایه‌گذاری به عنوان درآمد یا هزینه سرمایه‌گذاریها در زمره فعالیت‌های عادی در صورت سود و زیان شناسایی می‌شود.

۳۴. سرمایه‌گذاریهایی که تحت عنوان دارایی غیرجاری طبقه‌بندی می‌شود باید در ترازنامه به یکی از روشهای زیر منعکس شود:

الف. بهای تمام شده پس از کسر هرگونه ذخیره کاهش دائمی در ارزش.

ب. مبلغ تجدید ارزیابی به عنوان یک نحوه عمل مجاز جایگزین.

در صورت انعکاس به مبلغ تجدید ارزیابی، مطابق استاندارد حسابداری شماره ۱۱ با عنوان "حسابداری داراییهای ثابت مشهود" عمل می‌شود با این تفاوت که دوره تناوب تجدید ارزیابی یک سال خواهد بود.

۳۵. از آنجا که سرمایه‌گذاریهای بلندمدت برای مدت طولانی نگهداری می‌شوند، ارزش بازار آنها از نظر مربوط بودن به اندازه‌گیری سود و زیان دوره، اهمیت چندانی ندارد زیرا که مدیریت واحد تجاری قصد و یا توان آن را ندارد که این ارزش را از طریق فروش آنها متبلور سازد. به این دلیل، سرمایه‌گذاریهای بلندمدت به بهای تمام شده، پس از کسر ذخیره کاهش دائمی در ارزش آن، انعکاس می‌یابد. در نحوه عمل مجاز

جایگزین، این سرمایه‌گذارها را می‌توان براساس مبلغ تجدید ارزیابی آنها منعکس نمود. اگر این رویه انتخاب شود، احتساب هر گونه افزایش در ارزش به عنوان درآمد تحقق یافته دوره مناسب نیست. در عوض، مبلغ هر گونه افزایش به عنوان مازاد تجدید ارزیابی تلقی می‌شود و در سرفصل حقوق صاحبان سهام انعکاس می‌یابد. در صورت انعکاس به مبلغ تجدید ارزیابی، طبق استاندارد حسابداری شماره ۱۱ با عنوان حسابداری داراییهای ثابت مشهود عمل می‌شود با این تفاوت که در مورد تناوب تجدید ارزیابی مفاد بند ۳۴ ملاک عمل قرار می‌گیرد.

۳۶. چنانچه مدیریت واحد تجاری، سرمایه‌گذارهای بلندمدت را به مبلغ تجدید ارزیابی منعکس کند، این ارزیابی باید همه ساله انجام شود. بدین معنی که واحدهای تجاری مجاز نیستند سرمایه‌گذارهای بلندمدت را به مبلغی که نه معرف ارزش جاری و نه معرف بهای تمام شده است، منعکس کنند. این امر منعکس‌کننده این نظریه است که به غیر از بهای تمام شده اولیه، تنها ارزش مربوط و معنی‌دار برای استفاده‌کنندگان صورتهای مالی، ارزش جاری است.

۳۷. چنانچه یک "سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار" به عنوان دارایی غیرجاری نگهداری شود، چون واحد تجاری در واگذاری آن محدودیت دارد یا تمایلی به واگذاری آن ندارد تا افزایش در ارزش آن در عمل متبلور شود، تلقی هرگونه افزایش در ارزش بازار آن به عنوان تحقق یافته، مناسب نیست و در نتیجه نباید این تغییرات را در صورت سود و زیان منعکس کرد.

۳۸. مبلغ کل سرمایه‌گذارهای سریع‌المعامله که به عنوان دارایی جاری نگهداری می‌شود باید بر مبنای مجموعه (پرتفوی) سرمایه‌گذارهای مزبور تعیین شود.

مبلغ کل سرمایه‌گذاریهای بلندمدت و سایر سرمایه‌گذاریهای جاری، عبارت از جمع مبلغ دفتری تک تک سرمایه‌گذاریهای مربوط است که جداگانه تعیین می‌شود.

تغییر مبلغ دفتری سرمایه‌گذاریها

۳۹ . هرگاه سرمایه‌گذاریهای سریع‌العمله‌ای که به عنوان دارایی جاری نگهداری شده است، به ارزش بازار منعکس شود، هرگونه افزایش یا کاهش در مبلغ دفتری سرمایه‌گذاری باید به عنوان درآمد یا هزینه شناسایی شود.

۴۰ . هرگاه سایر سرمایه‌گذاریهای جاری (یعنی غیر از سریع‌العمله در بازار) به خالص ارزش فروش منعکس شود، هرگونه افزایش و کاهش مبلغ دفتری سرمایه‌گذاری باید به عنوان درآمد یا هزینه شناسایی شود.

۴۱ . هرگاه سرمایه‌گذاری بلندمدت به مبلغ تجدید ارزیابی ثبت شود، نحوه حسابداری آن باید طبق استاندارد حسابداری شماره ۱۱ با عنوان "حسابداری داراییهای ثابت مشهود" باشد. افزایش مبلغ دفتری سرمایه‌گذاری بلندمدت در نتیجه تجدید ارزیابی باید به عنوان مازاد تجدید ارزیابی ثبت و در ترازنامه به عنوان بخشی از حقوق صاحبان سرمایه منعکس شود. هرگاه افزایش مزبور عکس یک کاهش قبلی ناشی از تجدید ارزیابی باشد که به عنوان هزینه شناسایی شده است، این افزایش باید تا میزان هزینه شناسایی شده در رابطه با همان دارایی به عنوان درآمد شناسایی شود. کاهش مبلغ دفتری یک قلم سرمایه‌گذاری بلندمدت در نتیجه تجدید ارزیابی باید به عنوان هزینه شناسایی شود. چنانچه کاهش مزبور عکس یک افزایش قبلی ناشی از تجدید ارزیابی باشد که به حساب مازاد تجدید ارزیابی منظور شده است، در این صورت این کاهش باید تا میزان مازاد تجدید ارزیابی مربوط به همان سرمایه‌گذاری به حساب مازاد تجدید ارزیابی بدهکار گردد و باقیمانده به عنوان هزینه شناسایی شود.

۴۲ . باتوجه به مفهوم تحقق که عبارت است از الزام به اینکه درآمد مستند به دریافت وجه نقد (یا دارایی دیگری که با قطعیت معقول انتظار تبدیل آن به وجه نقد وجود دارد) شده باشد و یا با انتظار قریب به یقین مستند شود، مازاد

تجدید ارزیابی مذکور در بند ۴۱، درآمد تحقق نیافته تلقی می‌گردد. بنابراین افزایش سرمایه به‌طور مستقیم از محل مازاد مزبور مجاز نیست و تنها در زمان تحقق، طبق بند ۴۵ به حساب سود و زیان انباشته منتقل می‌شود.

۴۳. دریافت سود سهمی (یا سهام جایزه) موجب تغییر در مبلغ دفتری سرمایه‌گذاری نمی‌شود بلکه به منظور تعیین مبلغ دفتری هر سهم، مبلغ دفتری سرمایه‌گذاری باید به تعداد کل سهام موجود بعد از دریافت سود سهمی تقسیم شود.

۴۴. دریافت سود سهمی یا سهام جایزه منجر به ورود وجه نقد یا داراییهای دیگر به واحد تجاری سرمایه‌گذار نمی‌شود. به بیان دیگر واحد تجاری سرمایه‌گذار با دریافت سود سهمی چیزی جز آنچه داشته است، تحصیل نمی‌کند. به همین دلیل در زمان دریافت سود سهمی نمی‌توان درآمد سرمایه‌گذاری را شناسایی کرد و یا بهای تمام‌شده سرمایه‌گذاری را افزایش داد. دریافت سود سهمی تنها باعث افزایش تعداد سهام در سرمایه‌گذاری مربوط و در نتیجه کاهش مبلغ دفتری هر سهم موجود می‌شود. از سوی دیگر، تقسیم سود به شکل نقد و سپس افزایش سرمایه از محل مطالبات سهامداران با تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده در تعریف سود سهمی طبق این استاندارد قرار نمی‌گیرد، ضمن اینکه به موجب اصلاحیه قانون تجارت، واحد سرمایه‌گذار حق مطالبه سود سهام نقدی را دارد و تنها در صورت تمایل، این حق را در قبال کسب سهام جدید واگذار می‌کند که این امر به منزله دریافت سود سهام و پرداخت مجدد آن در قبال سهام جدید است. بدین ترتیب سود سهام نقدی مزبور با رعایت الزامات این استاندارد و استاندارد حسابداری شماره ۳ با عنوان درآمد عملیاتی شناسایی می‌شود.

واگذاری سرمایه‌گذاریها

۴۵ . هرگاه یک سرمایه‌گذاری واگذار شود، تفاوت عواید حاصل از واگذاری و مبلغ دفتری باید به عنوان درآمد یا هزینه شناسایی شود. در مورد سرمایه‌گذاریهای جاری که به خالص ارزش فروش یا ارزش بازار ثبت شده و سرمایه‌گذاریهای بلندمدتی که به مبلغ تجدید ارزیابی انعکاس یافته است، سود یا زیان واگذاری باید نسبت به آخرین مبلغ دفتری و در مورد سرمایه‌گذاریهای جاری سریع‌المعامله که براساس پرتفوی سرمایه‌گذاری به اقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش فروش نشان داده می‌شود، سود یا زیان واگذاری باید نسبت به بهای تمام‌شده تعیین شود. در مورد سرمایه‌گذاریهایی که به عنوان دارایی جاری نگهداری شده است، تفاوت ناشی از واگذاری باید به عنوان درآمد یا هزینه سرمایه‌گذاری و در مورد سرمایه‌گذاریهای بلندمدت، تفاوت مذکور باید به عنوان سود یا زیان واگذاری شناسایی شود. هر گونه خالص مازاد ناشی از تجدید ارزیابی یک سرمایه‌گذاری که قبلاً در حساب مازاد تجدید ارزیابی منظور و در آن نگهداری شده است، باید به عنوان تغییر در اجزای حقوق صاحبان سرمایه، به بستانکار حساب سود و زیان انباشته منظور شود.

۴۶ . هرگاه تنها بخشی از مجموع یک سرمایه‌گذاری خاص واحد تجاری که به بهای تمام شده منعکس شده است، واگذار شود، مبلغ دفتری برمبنای میانگین بهای تمام شده مجموع سرمایه‌گذاری محاسبه خواهد شد.

۴۷ . در مواردی که حق تقدم خرید سهام توسط واحد تجاری سرمایه‌گذار به فروش می‌رسد مبلغ دفتری سرمایه‌گذاری مربوط پس از کسر مبلغ اسمی سهام موجود به نسبت تعداد بین حق تقدم و سهام موجود تسهیم می‌شود.

۴۸ . هرگونه سود تضمین شده و یا سود سهام ممتاز تعلق گرفته و دریافت نشده مندرج در عواید حاصل از فروش به طور جداگانه به حساب گرفته خواهد شد.

تغییر طبقه‌بندی سرمایه‌گذاریها

۴۹ . تغییر طبقه‌بندی سرمایه‌گذاریهای بلندمدت به جاری باید براساس یکی از دو مبنای زیر صورت گیرد:

الف . به اقل بهای تمام‌شده و مبلغ دفتری، چنانچه سرمایه‌گذاریهای جاری به روش اقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش فروش منعکس می‌شود. اگر سرمایه‌گذاریهای مزبور قبلاً تجدید ارزیابی شده است هر گونه باقیمانده مازاد تجدید ارزیابی مربوط باید هنگام تغییر طبقه‌بندی از حساب سرمایه‌گذاری برگشت داده شود، یا

ب . به مبلغ دفتری، چنانچه سرمایه‌گذاریهای جاری به ارزش بازار یا خالص ارزش فروش منعکس می‌شود. در مواردی که تغییرات در ارزش بازار سرمایه‌گذاریهای جاری به سود و زیان منظور می‌شود باید هر گونه باقیمانده مازاد تجدید ارزیابی مربوط را به حساب سود و زیان انباشته منتقل کرد.

۵۰ . تغییر طبقه‌بندی سرمایه‌گذاریهای جاری به بلندمدت باید به اقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش فروش، یا چنانچه قبلاً به ارزش بازار (یا خالص ارزش فروش) ثبت شده است به این ارزش انتقال یابد.

۵۱ . در شرایط خاص، باتوجه به معیارهای ذکر شده در بند ۱۵، ممکن است تغییر طبقه‌بندی یک سرمایه‌گذاری که ابتدا به عنوان دارایی جاری تحصیل شده، مناسب باشد. برعکس، ممکن است شرایط مندرج در بند ۱۵ ازین برود و نیاز به تغییر طبقه‌بندی بوجود آید. در این صورت نحوه حسابداری تغییر طبقه‌بندی طبق بندهای ۴۹ و ۵۰ است.

۵۲ . در کلیه موارد، تصمیم به انتقال یک سرمایه‌گذاری بین طبقات جاری و

بلندمدت، باید به طور رسمی در سوابق داخلی واحد تجاری مستند شود. این مستندسازی باید تاریخ مؤثر انتقال را مشخص کند.

صورت سود و زیان

۵۳. علاوه بر موارد ذکر شده در بندهای بالا، اقلام زیر باید به سود و زیان منظور شود:

الف. هرگونه هزینه ناشی از کاهش خالص ارزش فروش سرمایه‌گذاریهای کوتاه‌مدتی که به اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش ارزیابی می‌شود،

ب. هرگونه هزینه کاهش دائمی در ارزش سرمایه‌گذاریهای بلندمدتی که به روش بهای تمام شده ارزیابی می‌شود، و

ج. هرگونه برگشت کاهشهای قبلی موارد "الف" و "ب" با توجه به تغییر در شرایط.

۵۴. سود نگهداری مربوط به اوراق سریع‌المعامله در بازار که به عنوان دارایی جاری نگهداری شده و به روش ارزش بازار ارزیابی می‌شود، منعکس‌کننده افزایش در ارزش بازار طی دوره است و درآمد تحقق یافته می‌باشد. بنابراین درآمد مزبور در سود و زیان به عنوان درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری طی دوره منظور می‌شود. هرگونه کاهش در ارزش بازار طی دوره نیز به عنوان هزینه شناسایی می‌شود.

۵۵. در مورد سایر سرمایه‌گذاریهای جاری، هرگاه خالص ارزش فروش کمتر از بهای تمام شده گردد، برای زیان مربوط، ذخیره ایجاد می‌شود. به گونه‌ای مشابه برای کاهش دائمی در ارزش سرمایه‌گذاریهای بلندمدت، ذخیره ایجاد می‌گردد. ذخایر مزبور در صورتی که به دلیل تغییر در شرایط مورد نیاز نباشد، برگشت می‌شود.

۵۶. هرگاه سرمایه‌گذاری بلندمدت به مبلغ تجدید ارزیابی ثبت شده باشد هرگونه کاهش در ارزش نسبت به مبلغ تجدید ارزیابی اندازه‌گیری می‌شود. نحوه به حساب گرفتن این مبالغ طبق استاندارد حسابداری شماره ۱۱ با عنوان حسابداری داراییهای ثابت مشهود خواهد بود.

مؤسسات تخصصی سرمایه‌گذاری

۵۷. مؤسسات تخصصی سرمایه‌گذاری که از توزیع سود حاصل از واگذاری سرمایه‌گذاری منع شده‌اند، باید سود یا زیان حاصل از واگذاری سرمایه‌گذاری و نیز تغییرات ارزش سرمایه‌گذاریها را که طبق الزامات این استاندارد به سود و زیان منظور می‌شود، نخست در صورت سود و زیان منعکس و سپس از طریق تخصیص سود به حساب اندوخته‌های غیرقابل تقسیم منتقل کنند.

افشا

۵۸. اطلاعات زیر باید در صورتهای مالی افشا شود:

الف. رویه‌های حسابداری مورد استفاده برای سرمایه‌گذاریها مشتمل بر نحوه حسابداری تغییرات مبلغ دفتری،

ب. مبلغ سرمایه‌گذاریهای سریع‌المعامله در بازار که به عنوان دارایی جاری نگهداری شده است،

ج. مبلغ درآمد حاصل از سرمایه‌گذاریهای سریع‌المعامله در بازار که به عنوان دارایی جاری نگهداری و به روش ارزش بازار ارزیابی شده است، شامل درآمد حاصل از تغییر در ارزش بازار و تفکیک جداگانه سود و زیان ناشی از انتقال سرمایه‌گذاری بین جاری و بلندمدت،

د. ارزش بازار سرمایه‌گذاریهای سریع‌المعامله در بازار که به عنوان دارایی جاری نگهداری شده و به روش اقل بهای تمام‌شده و خالص ارزش فروش ارزیابی شده است،

- ه . ارزش بازار سرمایه‌گذاریهای سریع‌المعامله در بازار که به عنوان دارایی غیرجاری نگهداری شده است،
- و . مبلغ هرگونه سود یا زیان ناشی از واگذاری سرمایه‌گذاریهای بلندمدت،
- ز . مبلغ هرگونه ذخیره برای کاهش دائمی در ارزش سرمایه‌گذاریهای بلندمدت،
- ح . محدودیتهای قابل توجه در رابطه با امکان تبدیل سرمایه‌گذاریها به نقد یا وصول درآمد و عواید واگذاری آنها، و
- ط . در مورد مؤسساتی که فعالیت عمده آنها سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار است، صورت تحلیلی پرتفوی سرمایه‌گذاری.

۵۹ . در صورتهای مالی، رویه‌های حسابداری مورد استفاده برای سرمایه‌گذاری افشا می‌شود به گونه‌ای که مبانی ارزیابی و شرایطی که در آن هریک از رویه‌ها اعمال شده، به وضوح مشخص شده باشد. افشای مزبور شامل رویه‌های مربوط به نحوه حسابداری تغییرات مبلغ دفتری سرمایه‌گذاریها نیز می‌باشد.

۶۰ . برای درک صورتهای مالی، بویژه صورت سود و زیان، افشای میزان تأثیر عملکرد سرمایه‌گذاری بر نتایج عملیات واحد تجاری طی دوره از اهمیت برخوردار است. این امر، مقایسه با سالهای قبل و واحدهای تجاری دیگر را تسهیل می‌کند. براین اساس، در صورت اهمیت، مبلغ سرمایه‌گذاری سریع‌المعامله در بازار که به عنوان دارایی جاری نگهداری شده، همراه با درآمد حاصل از آنها و در صورت استفاده از روش ارزش بازار درآمد ناشی از تغییرات در ارزش بازار آنها، جداگانه افشا می‌شود.

تاریخ اجرا

۶۱. الزامات این استاندارد در مورد کلیه صورتهای مالی که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۸۰/۱/۱ و بعد از آن شروع می‌شود، لازم‌الاجراست.

مطابقت با استانداردهای بین‌المللی حسابداری

۶۲. با اجرای الزامات این استاندارد، مفاد استاندارد بین‌المللی حسابداری شماره ۲۵ با عنوان حسابداری سرمایه‌گذاریها نیز رعایت می‌شود.

پيوسٽ شماره ۷۵:

موارد منسوخ

شماره: نب/۴۵۲

تاریخ: ۱۳۵۲/۴/۶

ش

آیین‌نامه خرید اوراق بهادار و سهام و مشارکت بانک‌ها

موضوع بند ۳ ماده ۳۴ قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۸ تیرماه ۱۳۵۱

ماده ۱- خرید سهام و مشارکت در سرمایه یک بانک یا یک موسسه اعتباری غیربانکی و یا خرید اوراق قرضه صادره و اسناد وام هریک از موسسات مذکور حداکثر تا معادل ۱۵ درصد سرمایه و اندوخته‌های بانک.

ماده ۲- خرید سهام یک شرکت سهامی غیربانکی یا یک شرکت تعاونی و یا خرید اوراق قرضه صادره هریک از موسسات مذکور حداکثر معادل ۱۰ درصد سرمایه و اندوخته‌های بانک.

تبصره- حداکثر مشارکت بانک در سرمایه یک شرکت نباید از ۳۰ درصد سرمایه پرداخت شده و اندوخته‌های آن شرکت تجاوز کند. مشارکت در شرکت‌های دولتی مشمول این محدودیت نخواهد بود.

ماده ۳- خرید سهام و مشارکت در سرمایه شرکت‌های غیرسهامی یا سایر موسسات، به استثناء موسسات دولتی و موسسات وابسته به دولت، برای بانک‌ها ممنوع است.

ماده ۴- جمع اوراق قرضه و سهام خریداری شده و مشارکت یک بانک به شرح مذکور در موارد ۱ و ۲ فوق نباید از ۳۰ درصد سرمایه و اندوخته‌های بانک تجاوز نماید.

تبصره ۱- خرید اسناد خزانه و اوراق قرضه صادره یا تضمین شده از طرف دولت ایران برای بانک‌ها محدودیتی ندارد.

تبصره ۲- بانک‌های تخصصی که سپرده‌های جاری و پس‌انداز قبول نمی‌کنند مشمول محدودیت‌های مذکور در تبصره ماده ۲ و همچنین محدودیت مذکور در ماده ۴ این آیین‌نامه نخواهند بود.

ماده ۵- خرید سهام، اوراق قرضه و سایر اوراق بهادار خارجی از طرف بانک‌ها در هر مورد موکول به موافقت قبلی بانک مرکزی ایران می‌باشد.

دستورالعمل اجرایی مشارکت حقوقی

- ماده ۱-** منظور از مشارکت حقوقی عبارتست از تامین قسمتی از سرمایه شرکتهای سهامی جدید و یا خرید قسمتی از سهام شرکتهای سهامی موجود.
- ماده ۲-** بانکها میتوانند بمنظور ایجاد تسهیلات لازم برای گسترش فعالیت بخشهای مختلف، تولیدی، بازرگانی و خدماتی قسمتی از سرمایه مورد نیاز شرکتهای سهامی را که برای امور مذکور تشکیل شده و یا میشوند تامین نمایند.
- تبصره ۱-** مشارکت در بخش خدمات برای بانکها در صورتی مجاز است که ضرورت آن در هر مورد توسط بانک مرکزی ایران تأیید شده باشد.
- ماده ۳-** بانکها موظفند قبل از مشارکت وضعیت شرکتهای سهامی را که سهام آنها موضوع خرید است و یا طرح ارائه شده برای مشارکت را از لحاظ فنی، مالی و اقتصادی (در حد نیاز بانک) بررسی و ارزیابی نمایند. مشارکت هر بانک از محل منابع بانک و سپردههای سرمایه‌گذاری در صورتی مجاز است که نتیجه بررسی و ارزیابی مشارکت حاکی از پیش‌بینی سودآور بودن طرح باشد.
- تبصره ۲-** حداقل نرخ سود (بازده) مورد انتظار توسط شورای پول و اعتبار تعیین خواهد شد. منظور از سود (بازده) مورد انتظار عبارت از سود (بازده) پس از کسر مالیات بر درآمد شرکت میباشد.
- ماده ۴-** مشارکت یک یا چند بانک با اشخاص حقیقی یا حقوقی در یک شرکت سهامی بلامانع است.
- ماده ۵-** میزان مشارکت یک یا چند بانک در هر شرکت سهامی جدید نباید از ۴۹ درصد کل سرمایه شرکت و میزان خرید سهام شرکتهای سهامی موجود توسط یک یا چند بانک از ۲۰ درصد کل سرمایه شرکت تجاوز نماید.
- تبصره ۳-** خرید سهام شرکتهای موجود برای امر تکمیل، توسعه و یا تبدیل مطالبات بانک به سرمایه تا ۴۹ درصد سرمایه جدید مجاز میباشد. در هر صورت مجموع مشارکت بانک در یک شرکت موجود نباید از ۴۹ درصد کل سرمایه شرکت تجاوز نماید.

تبصره ۴- مشارکت بانکها در سرمایه شرکتهای سهامی جدید بیش از میزان تعیین شده در این ماده موکول به موافقت قبلی بانک مرکزی میباشد.

تبصره ۵- مشارکت بانکها در سرمایه شرکتهای تحت پوشش سازمان صنایع ملی ایران بمنظور تبدیل مطالبات بانکها به سرمایه این شرکتهای تابع ضوابط قانونی مربوط میباشد.

ماده ۶- بانکها به مشارکت در شرکتهای سهامی که نسبت سرمایه آنها (با احتساب سهم مشارکت بانکها) در بدو مشارکت، به کل منابع مالی شرکت کمتر از ۳۰ درصد در مورد شرکتهای تولیدی و کمتر از ۲۰ درصد در مورد شرکتهای بازرگانی و خدماتی می شود مجاز نمی باشد.

تبصره ۶- صد درصد سرمایه گذاری ثابت برای شرکتهای موضوع مشارکت باید بصورت منابع مالی بلندمدت (اعم از سرمایه و یا سایر منابع) تامین شود.

ماده ۷- تخصیص منابع توسط بانکها برای مشارکت حقوقی در رشته های مختلف با رعایت اولویت های تعیین شده توسط دولت خواهد بود.

ماده ۸- بانکها مکلفند بر نحوه مصرف منابع موضوع مشارکت در طرح های جدید و توسعه و تکمیل نظارت لازم و کافی بعمل آورند.

ماده ۹- بانکها میتوانند سهام خود در شرکتهای سهامی موضوع این دستورالعمل را بفروش برسانند.

ماده ۱۰- بانکها مکلفند، مشارکتهای موجود خود را حداکثر تا پایان سال ۱۳۶۵ با ضوابط این دستورالعمل تطبیق دهند.

این دستورالعمل مشتمل بر ده ماده و شش تبصره در پانصد و بیست و پنجمین جلسه شورای پول و اعتبار مورخ ۱۳۶۳/۱/۱۹ به تصویب رسید.

«بسمه تعالی»

صور تجلسه

پانصد و سی امین جلسه شورای پول و اعتبار ساعت ۱۶:۴۵ روز یکشنبه ۱۳ خرداد ماه ۱۳۶۳ با تلاوت آیات ۴۱ الی ۴۵ از سوره مبارکه آل عمران قرآن مجید و به ریاست جناب آقای دکتر محسن نوربخش و با حضور آقایان حسن فاخری، ابراهیم عربزاده، علی کاردر، میرمصطفی عالی نسب، اسداله امیراصلانی و مجتبی خسرو تاج اعضاء شورا تشکیل گردید.

آقایان خسرو نایبی اهرنجانی و علی اکبر حدادزادگان از ادارات نظارت بر امور بانکها و دبیرخانه نیز در این جلسه شرکت داشتند.

پس از بحث و مذاکره پیرامون مسائل طرح شده تصمیماتی به شرح ذیل اتخاذ

گردید:

تبصره ۲ ماده ۵ دستورالعمل اجرایی مشارکت حقوقی که در پانصد و بیست و پنجمین جلسه شورای پول و اعتبار مورخ یکشنبه ۱۹ فروردین ماه ۱۳۶۳ به تصویب رسیده بود مورد تجدید نظر قرار گرفت و به شرح ذیل اصلاح گردید:

تبصره ۲- ماده ۵ "مشارکت بانکها در سرمایه شرکت های سهامی بیش از میزان تعیین شده در این ماده موکول به موافقت قبلی بانک مرکزی می باشد".

گزارش شماره نب/۱۰۵۵ مورخ ۱۳۶۳/۳/۱۳ اداره نظارت بر امور بانکها در مورد حدود تسهیلات بانکی مطرح و مقرر گردید:

الف - حد تسهیلات اعطایی - مضاربه - به شرکت های وابسته به بانکها در صورتی که بیش از ۴۹ درصد سرمایه این قبیل شرکتها متعلق به بانکها باشد معادل ۱۰۰۰ میلیون ریال تعیین می شود.

ب - تصویب بند ۶ گزارش موکول به تأیید حضرت آیتا... رضوانی از نظر عدم مغایرت با موازین شرعی گردید.

بقیه مندرجات گزارش عیناً به صورت مشروط تصویب شد و مقرر گردید برای مدت ۶ ماه به صورت آزمایشی به مرحله اجرا گذاشته شود و اداره نظارت بر بانکها نتیجه عملکرد شش ماهه را برای بازنگری و تصویب نهایی به شورا گزارش نماید.

جلسه مقارن ساعت ۱۹ خاتمه پذیرفت. /ص

شماره: نب/۱۳۲۰

تاریخ: ۱۳۶۳/۳/۲۹

بسمه تعالی

بانک

شورای پول و اعتبار در پانصد و سی امین جلسه مورخ ۱۳۶۳/۳/۱۳ خود حدود قانونی و شرایط اعطایی تسهیلات بانکی را تصویب نمود. مواد مصوبه مذکور جهت اقدام لازم به ترتیب زیر ابلاغ می گردد.

- ۱- حدود قانونی اعطای تسهیلات بانکی به شرح جدول ضمیمه تعیین می گردد.
 - ۲- مجموع تسهیلات اعطایی هر بانک کماکان بر اساس مصوبات پانصد و بیست و یکمین و پانصد و بیست و سومین جلسات مورخ ۱۳۶۲/۱۲/۲ و ۱۳۶۲/۱۲/۱۴ شورای پول و اعتبار که به موجب بخشنامه شماره نب/۶۵۴۰ مورخ ۱۳۶۲/۱۲/۲۵ به بانکها ابلاغ گردیده، می باشد.
 - ۳- حد تسهیلات اعطایی (مضاربه) به شرکت های وابسته به بانکها در صورتی که بیش از ۴۹ درصد سرمایه این قبیل شرکتها متعلق به بانکها باشد، معادل یک میلیارد ریال تعیین می شود.
 - ۴- بانکهای تخصصی از شمول حداکثرهای تعیین شده در جدول موضوع بند (۱) برای موارد سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی معاف می باشند.
 - ۵- مجموع تسهیلات اعطایی اعم از تسهیلات اعطایی جدید و یا تسهیلات اعطایی گذشته، به هر شخص حقیقی، حداکثر پانصد میلیون ریال و به هر شخص حقوقی حداکثر سه میلیارد ریال تعیین می گردد مشروط بر اینکه مجموع این قبیل تسهیلات اعطایی به هر مشتری حداکثر ۱۵ درصد سرمایه پرداخت شده و اندوخته های آن بانک تجاوز ننماید.
- مرکز تهیه و توزیع کالا و موسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت های دولتی (مشمول ماده ۲۲ قانون عملیات بانکی بدون ربا) از شمول حکم این بند و حد تعیین شده برای هر یک از انواع تسهیلات اعطایی معاف می باشند.

۶- هر یک از انواع تسهیلات اعطایی و همچنین مجموع انواع تسهیلات اعطایی توسط بانک‌های استان به هر شخص حقیقی و یا حقوقی با رعایت حدود تعیین شده در جدول موضوع بند (۱) نمی‌تواند حداکثر از ۲۵ درصد مجموع سرمایه و اندوخته‌های هر بانک استان تجاوز نماید. در احتساب این حد میزان تسهیلات اعتباری اعطایی بانک‌های استان در گذشته نیز منظور خواهد شد.

۷- حدود تعیین شده در موارد ۴ و ۵ آیین‌نامه صدور ضمانتنامه‌ها و ظهرنویسی، از طرف بانک‌ها کماکان به قوت خود باقی است. حدود مذکور در ماده ۴ آیین‌نامه مذکور در مورد بانک‌های استان از ۳۰ درصد به ۴۰ درصد افزایش می‌یابد.

۸- شرایط اعطاء تسهیلات به متقاضیان واحدهای مسکونی ارزان قیمت احداث شده توسط بانک‌ها و همچنین حداقل و یا حداکثر نرخ سود معاملات مربوط جداگانه توسط شورای پول و اعتبار به تصویب خواهد رسید و متعاقباً ابلاغ خواهد شد.

۹- تسهیلات اعطایی برای احداث مسکن به شرکت‌ها تعاونی مسکن، بیش از یک میلیارد ریال تعیین شده در جدول موضوع بند (۱) منوط به کسب مجوز قبلی از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود. در هر حال، مجموع تسهیلات اعطایی به هر شرکت تعاونی مسکن نباید از ده میلیارد ریال تجاوز نماید.

در رابطه با مراتب فوق، خواهشمند است یادداشت فرمایند:

الف- از تاریخ وصول این بخشنامه مفاد دستورات و بخشنامه‌های قبلی در حدی که مغایر مفاد این بخشنامه می‌باشد کان لم یکن تلقی گردد.

ب- نتایج حال از عملکرد آن بانک در رابطه با اجرای مفاد این بخشنامه می‌باید حداکثر تا تاریخ ۱۳۶۳/۹/۱۰ به این اداره گزارش شود تا مراتب به استحضار شورای پول و اعتبار برسد.

اداره نظارت بر امور بانک‌ها

هادی عسگری

خسرو ناییبی

جدول حدود قانونی اعطای تسهیلات بانکی

(ارقام به میلیون ریال)

حداکثر مجموع میزان هر یک از انواع تسهیلات اعطایی	خدمات و بازرگانی			صنعت و معدن			شرح
	متفرقه	بازرگانی	خدمات	مسکن و ساختمان	معدن	صنعت	
							۱- مضاربه:
							حداقل نرخ سود مورد انتظار بانک (درصد در سال)
		۱۲	--	--	--	--	واردات و بازرگانی داخلی
		۸	--	--	--	--	صادرات
		به تشخیص بانک	--	--	--	--	نسبت سهم سود
							حداکثر تسهیلات اعطایی
							به هر شخص حقیقی
		۵۰					به هر شخص حقوقی:
		۵۰۰					شرکت‌های سهامی عام و تعاونی‌ها
		۲۰۰					سایر
							۲- مشارکت مدنی:
			۱۲	۱۰	۸	۸	حداقل نرخ سود مورد انتظار بانک (درصد در سال)
		۱۲	--	--	--	--	واردات- بازرگانی داخلی
		۸	--	--	--	--	صادرات

جدول حدود قانونی اعطای تسهیلات بانکی

(ارقام به میلیون ریال)

حداکثر مجموع میزان هر یک از انواع تسهیلات اعطایی	خدمات و بازرگانی			صنعت و معدن				شرح
	متفرقه	بازرگانی	خدمات	مسکن وساختمان	معدن	صنعت	کشاورزی	
	ب ه تشخی ص باز ک							دامه مشارکت مدنی:
								نسبت سهم سود:
								حداکثر تسهیلات اعطایی:
	---	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	به هر شخص حقیقی
								به هر شخص حقوقی:
		۵۰۰	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	شرکت های سهامی عام و تعاونی ها
		۲۰۰	۲۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	سایر
		۸۰	۸۰	۸۰	۸۵	۸۵	۹۰۰۰	حداکثر سهم شرکت بانک در سرمایه (درصد)
								۲- سرمایه گذاری مستقیم:
		---	---	۸	۶	۶	۴	حدافل نرخ سود (بازده) مورد انتظار (درصد در سال)
		---	---	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	حداکثر میزان در هر مورد
یک درصد کل سپرده های بخش خصوصی در پایان سال قبل	---	---	---	---	---	---	---	حداکثر مجموع مصارف به صورت سرمایه گذاری مستقیم توسط هر بانک

جدول حدود قانونی اعطای تسهیلات بانکی

(ارقام به میلیون ریال)

حداکثر مجموع میزان هر یک از انواع تسهیلات اعطایی	خدمات و بازرگانی			صنعت و معدن			شرح	
	متفرقه	بازرگانی	خدمات	مسکن و ساختمان	معدن	صنعت		کشاورزی
							۴- مشارکت حقوقی	
		۱۲	۱۲	۱۰	۸	۸	۶	حداقل سود مورد انتظار (درصد در سال)
		۵۰۰	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	حداکثر مشارکت بانک در هر مورد
۲ درصد کل سپرده‌های بخش خصوصی در پایان سال		--	--	--	--	--	--	حداکثر مجموع تسهیلات اعطایی توسط هر بانک
								۵- فروش اقساطی: وسائل تولید ماشین‌آلات- وسایل و تاسیسات
			۱۰	--	۸	۸	۶	حداقل نرخ سود (درصد در سال)
			۱۲	--	۱۰	۱۰	۸	حداکثر نرخ سود (درصد در سال)
								حداکثر تسهیلات اعطایی:
			۱۰۰	--	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	به هر شخص حقیقی
			۱۰۰۰	--	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	به هر شخص حقوقی
			۲۰	--	۱۵	۱۵	۱۰	حداقل پیش‌دریافت (درصد)

جدول حدود قانونی اعطای تسهیلات بانکی

(ارقام به میلیون ریال)

حداکثر مجموع میزان هر یک از انواع تسهیلات اعطایی	خدمات و بازرگانی			صنعت و معدن			شرح	
	متفرقه	بازرگانی	خدمات	مسکن و ساختمان	معدن	صنعت		کشاورزی
	-	-	-	-	۸	۸	۴	۳- فروش اقساطی مواد اولیه و لوازم یدکی و ابزار کار
	-	-	-	-	۱۲	۱۲	۸	حداقل به میزان سود (درصد در سال)
	-	-	-	-				حداکثر میزان سود (درصد در سال)
	-	-	-	-				حداکثر تسهیلات اعطایی:
	-	-	-	-	۵۰	۵۰	۵۰	به هر شخص حقیقی
	-	-	-	-	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	به هر شخص حقوقی
								۴- اجاره به شرط تملیک
	-	-	۱۰	-	۸	۸	۶	حداقل میزان سود (درصد در سال)
	-	-	۱۲	-	۱۰	۱۰	۸	حداکثر میزان سود (درصد در سال)
								حداکثر تسهیلات اعطایی:
	-	-	۵۰	-	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	به هر شخص حقیقی
	-	-	۵۰۰	-	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	به هر شخص حقوقی
	-	-	۲۰	-	۲۰	۲۰	۲۰	حداقل پیش دریافت (درصد)

جدول حدود قانونی اعطای تسهیلات بانکی

(ارقام به میلیون ریال)

حداکثر مجموع میزان هر یک از انواع تسهیلات اعطایی	خدمات و بازرگانی			صنعت و معدن			شرح	
	متفرقه	بازرگانی	خدمات	مسکن و ساختمان	معدن	صنعت		کشاورزی
							۱- سلف:	
		-	-	-	۸	۸	۴	حداقل میزان سود (درصد در سال)
		-	-	-	۱۲	۱۲	۸	حداکثر میزان سود (درصد در سال)
								حداکثر تسهیلات اعطایی:
		-	-	-	۵۰	۵۰	۵۰	به هر شخص حقیقی
		-	-	-	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	به هر شخص حقوقی
								۲- جعاله:
	-	-	۱۰	۱۰	۸	۸	۶	حداقل میزان سود (درصد در سال)
		-	۱۲	۱۲	۱۰	۱۰	۸	حداکثر میزان سود (درصد در سال)
								حداکثر میزان تسهیلات اعطایی:
		-	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰	به هر شخص حقیقی
		-	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰	به هر شخص حقوقی

جدول حدود قانونی اعطای تسهیلات بانکی

(ارقام به میلیون ریال)

حداکثر مجموع میزان هر یک از انواع تسهیلات اعطایی	خدمات و بازرگانی			صنعت و معدن			کشاورزی	نوع تسهیلات
	متفرقه	بازرگانی	خدمات	مسکن و ساختمان	معدن	صنعت		
		-	۲۰	۲۰	۱۰	۱۰	۱۰	حداقل پیش دریافت
		بسه تشخیص بانک						حداکثر پیش پرداخت
								۱- قرض الحسنه اعطایی:
								حداکثر کارمزد دریافتی
								میزان تسهیلات اعطایی در هر مورد و مجموع تسهیلات اعطایی
								۱- خرید دین:
		۱۲	-	-	-	-	-	حداکثر نرخ تنزیل (درصد در سال)
								حداکثر میزان تسهیلات اعطایی:
		۵۰	-	-	-	-	-	به هر شخص حقیقی
		۱۰۰۰	-	-	-	-	-	به هر شخص حقوقی

نحوه شناسایی سود ناشی از سرمایه‌گذاری در سهام (مشارکت حقوقی، سرمایه‌گذاری مستقیم) توسط بانکها

الف - طبقه‌بندی سرمایه‌گذاری در سهام سایر شرکتها توسط بانکها

سرمایه‌گذاری در سهام سایر شرکتها توسط بانکها، برحسب میزان نفوذ و کنترل به سه گروه زیر طبقه‌بندی می‌شود، که نحوه گزارشگری و حسابداری هر یک متفاوت خواهد بود:

الف-۱- سرمایه‌گذاری کمتر از ۲۰ درصد در سهام با حق رای: در این حالت فرض بر این است که

شرکت سرمایه‌گذار نفوذ قابل ملاحظه‌ای^۱ بر شرکت سرمایه‌پذیر ندارد. این گروه خود به دو دسته تقسیم می‌گردد، دسته اول: آن دسته از سهام که ارزش متعارف^۲ آن مشخص و معلوم است، این دسته از سهام طبق استاندارد حسابداری سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه و سهام (SFASB-۱۱۵) باید به ارزش متعارف در تاریخ ترازنامه شناسایی و در صورتهای مالی ثبت گردد. دسته دوم: آن دسته از سهام که نمی‌توان ارزش متعارف آنها را تعیین نمود که روش بهای تمام شده ملاک عمل ارزیابی این دسته از سهام خواهد بود.

الف-۲- سرمایه‌گذاری بین ۲۰ تا ۵۰ درصد در سهام با حق رای: در این حالت فرض بر این است که

شرکت سرمایه‌گذار دارای نفوذ قابل ملاحظه بر شرکت سرمایه‌پذیر است و بنابراین روش حسابداری آن باید متفاوت با روش حسابداری مندرج بند یک فوق‌الاشاره باشد، زیرا در حالت فوق‌الذکر فرض بر این است که دو شرکت (شرکت سرمایه‌گذار و سرمایه‌پذیر) دارای دو شخصیت حسابداری جداگانه هستند، درحالی که زمانی که شرکت سرمایه‌گذار در شرکت

۱- اصطلاح نفوذ قابل ملاحظه طبق بیانیه شماره ۲۰ اصول و ضوابط حسابداری و حسابرسی - رهنمودهای حسابداری، تحت عنوان "حسابرسی سرمایه‌گذاری در واحدهای تجاری وابسته" به این شرح تعریف شده است: "نفوذ قابل ملاحظه عبارتست از مشارکت در تصمیم‌گیریهایی مربوط به سیاستهای مالی و عملیاتی واحد تجاری، ولی نه در حد کنترل سیاستهای مزبور."

۲- ارزش متعارف، معرف مبلغی است که می‌تواند براساس آن اوراق بهادار در معامله‌ای حقیقی و بی‌شبهه بین خریدار و فروشنده مایل و آگاه مبادله شود.

پیوست شماره ۳ (ادامه)

سرمایه‌پذیر نفوذ قابل ملاحظه دارد فرض این است که این دو شرکت از بعد حسابداری دارای شخصیت یگانه‌ای هستند لذا باید شرکت سرمایه‌گذار به نحوی عمل نماید که حساب سرمایه‌گذاری همواره معرف سهم نسبی واحد سرمایه‌گذار از ارزش دفتری خالص داراییهای واحد سرمایه‌پذیر و درآمد سرمایه‌گذاری معرف سهم نسبی واحد سرمایه‌گذار از درآمد واحد سرمایه‌پذیر باشد. (این نحوه حسابداری همان روش ارزش ویژه است)

الف-۳- سرمایه‌گذاری بیشتر از ۵۰ درصد در سهام با حق رای: در این حالت فرض بر این است که شرکت سرمایه‌گذار کنترل^۱ بر شرکت سرمایه‌پذیر دارد. در این صورت شرکت سرمایه‌پذیر شرکت فرعی و شرکت سرمایه‌گذار، شرکت اصلی خواهد بود و به لحاظ مقاصد گزارشگری مالی تهیه صورتهای مالی تلفیقی برای شرکت اصلی الزامی خواهد بود.

ب- نحوه شناسایی درآمد سرمایه‌گذاری در سهام (مشارکت حقوقی، سرمایه‌گذاری مستقیم)
منظور از درآمد سرمایه‌گذاری در سهام، درآمد ناشی از توزیع سود به اشکال مختلف پس از پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی شرکت سرمایه‌پذیر است که می‌تواند به صورت نقدی، سهمی و یا غیرنقدی بوده و همچنین درآمد ناشی از واگذاری سهام که بشرح زیر می‌باشد:

ب-۱- سرمایه‌گذاری کمتر از ۲۰ درصد در سهام با حق رای:

ب-۱-۱- سود نقدی سهام:

سود نقدی سهام پس از اعلام تصویب مجمع عمومی حداکثر ظرف مدت ۸ ماه بایستی پرداخت شود. سود نقدی سرمایه‌گذاری در سهام که حسابداری آن طبق روش ارزش متعارف یا

۱- در استاندارد شماره ۲۰ (مذکور در صفحه قبل) کنترل را چنین تعریف نموده است:
"کنترل عبارتست از توانایی هدایت سیاستهای مالی و عملیاتی یک واحد تجاری به منظور کسب منافع اقتصادی از فعالیتهای آن"

پیوست شماره ۳ (ادامه)

روش بهای تمام شده انجام می‌شود در تاریخ اعلام سود نقدی سهام، به عنوان درآمد شناسایی می‌شود.

۲-ب-۱- سود سهمی (سهام جایزه):

توزیع سود به شکل سهم (سود سهمی) که راه دیگر توزیع سود بین صاحبان سهام است توسط دریافت‌کننده به عنوان درآمد سرمایه‌گذاری شناسایی نمی‌شود. توزیع سود به شکل سهم موجب تغییر در داراییها و بدهیها یا حقوق صاحبان سهام شرکت سرمایه‌پذیر نمی‌گردد بلکه موجب تغییر در اجزای متشکله حقوق صاحبان سهام می‌گردد.

ماهیت سود سهمی از دیدگاه سرمایه‌گذار با توجه به اثر آن بر شرکت توزیع‌کننده سود سهمی تعیین می‌گردد. سرمایه‌گذار هنگام دریافت سود سهمی هیچ‌گونه دارایی دریافت نمی‌کند (و ثبتي هم از این بابت نخواهد داشت) و میزان نسبی سرمایه‌گذاری آن در شرکت سرمایه‌پذیر نیز تغییر نمی‌کند بلکه تنها تعداد سهام بیشتری را با همان نسبت مالکیت قبلی در اختیار خواهد داشت. بنابراین، دریافت سود سهمی ارزش ثبت شده سرمایه‌گذاری را افزایش نمی‌دهد اما بهای تمام شده هر سهم را کاهش می‌دهد.

۳-ب-۱- سود غیرنقدی سهام:

یک واحد تجاری ممکن است سود سهام اعلام شده را به شکل دارایی‌های غیر از وجه نقد (مانند: زمین، محصولات، ماشین‌آلات و ...) پرداخت نماید. اینگونه سود غیرنقدی در تاریخ اعلام سود سهام و قبل از ثبت سود سهام باید به ارزش متعارف بازار ارزشیابی شوند. چون شرکت سرمایه‌پذیر همانند پرداخت سود نقدی تمامی امکان استفاده از داراییهایی را که باید توزیع شود در تاریخ تصویب و اعلام سود از دست می‌دهد، بنابراین ارزش متعارف بازار دارایی در تاریخ مزبور باید مبنا قرار گیرد و شرکت سرمایه‌پذیر باید سود یا زیان حاصل از واگذاری دارایی را در تاریخ اعلام سود غیرنقدی سهام شناسایی نماید و همچنین شرکت سرمایه‌گذاری که زیر ۲۰٪ سهام با حق رای شرکت سرمایه‌پذیر را داراست بایستی سود غیرنقدی سهام را به ارزش متعارف در حساب درآمد سرمایه‌گذاری شناسایی نماید.

پیوست شماره ۳ (ادامه)

ب-۲ و ۳- سرمایه‌گذاری بین ۲۰ تا ۵۰ و بیشتر از ۵۰ درصد در سهام با حق رای:

همانگونه که اشاره شد روش ارزش ویژه بر این فرض مبتنی است که واحد سرمایه‌گذار تعداد کافی از سهام واحد سرمایه‌پذیر را در مالکیت دارد به گونه‌ای که می‌تواند بر خط مشی‌های مالی و عملیاتی واحد سرمایه‌پذیر نفوذ موثر اعمال کند. یکی از آثار نفوذ موثر، تاثیر بر سیاستهای توزیع سود سهام واحد سرمایه‌پذیر است. بنابراین سود سهام قابل توزیع توسط واحد سرمایه‌پذیر دیگر نمی‌تواند معیار مناسبی در مورد بازده سرمایه‌گذاری واحد سرمایه‌گذار محسوب شود. زیرا فرض بر این است که واحد سرمایه‌گذار می‌تواند بر سیاستهای اعلام و توزیع سود سهام توسط واحد سرمایه‌پذیر اثر بگذارد. در چنین حالتی، سیاست توزیع سود سهام توسط واحد سرمایه‌پذیر ممکن است بجای این که معیاری برای اندازه‌گیری سودآوری سرمایه‌گذاری تلقی شود، بیانگر ملاحظات نظیر حفظ نقدینگی واحد سرمایه‌پذیر یا تامین نیازمندیهای نقدی واحد سرمایه‌گذار باشد.

در روش ارزش ویژه، حساب سرمایه‌گذاری در تاریخ خرید به بهای تمام شده سرمایه‌گذاری بدهکار می‌شود و سپس براساس ثبتهای زیر در زمانهای مناسب این حساب تعدیل می‌گردد:

- ۱- ثبت سهم مناسبی از سود خالص گزارش شده شرکت سرمایه‌پذیر.
- ۲- ثبت پرداخت هرگونه سود نقدی سهام توسط شرکت سرمایه‌پذیر.
- ۳- ثبت سهم مناسبی از مازاد بهای تمام شده سرمایه‌گذاری بر سهم واحد سرمایه‌گذار از ارزش دفتری خالص دارائیهای واحد سرمایه‌پذیر.
- ۴- ثبت استهلاک هرگونه سرفقلى خریداری شده.
- ۵- ثبت هرگونه سود یا زیان حاصل از فروش بخشی از سرمایه‌گذاری.
- ۶- حذف هرگونه سود یا زیان بین شرکتها که ناشی از مبادلات بین شرکتهای سرمایه‌گذار و سرمایه‌پذیر است.

پیوست شماره ۳ (ادامه)

بنابراین زمانی که روش حسابداری سرمایه‌گذاری شرکت سرمایه‌گذار، ارزش ویژه است، سود سهام دریافتی نقدی و غیرنقدی را باید به مثابه برگشت سرمایه خود بداند و حساب سرمایه‌گذاری را بستانکار نماید. اما همانطور که در بخش قبل ذکر شد زمانی که شرکت سرمایه‌پذیر اقدام به توزیع سود سهمی (سهام جایزه) می‌نماید، شرکت سرمایه‌گذار ثبتي در حسابها درج نمی‌نماید و فقط بهای تمام شده هر واحد سهم کاهش می‌یابد یعنی ارزش ثبت شده سهام به تعداد جدید سهام (پس از صدور سهام جایزه) تقسیم می‌گردد تا بهای تمام شده هر واحد بدست بیاید که بالطبع در قیاس با قبل از صدور سهام جایزه کاهش خواهد یافت.

ب-۴- واگذاری سرمایه‌گذاری (سهام)

هرگاه یک سرمایه‌گذاری واگذار شود، تفاوت عواید حاصل از واگذاری و مبلغ دفتری باید به عنوان درآمد یا هزینه شناسایی شود. بدیهی است در این حالت حساب "ذخیره کاهش ارزش سهام" مربوطه باید تسویه و صفر شود. در مورد سرمایه‌گذار بهای جاری که به خالص ارزش فروش یا ارزش بازار ثبت شده و سرمایه‌گذار بهای بلندمدتی که به مبلغ تجدید ارزیابی انعکاس یافته است، سود یا زیان واگذاری باید نسبت به آخرین مبلغ دفتری و در مورد سرمایه‌گذار بهای جاری سریع‌المعامله که براساس پرتفوی سرمایه‌گذاری به اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش نشان داده می‌شود، سود یا زیان واگذاری باید نسبت به بهای تمام شده تعیین شود. در مورد سرمایه‌گذار بهایی که به عنوان دارایی جاری نگهداری شده است، تفاوت ناشی از واگذاری باید به عنوان درآمد یا هزینه سرمایه‌گذاری و در مورد سرمایه‌گذار بهای بلندمدت، تفاوت مذکور باید به عنوان سود یا زیان واگذاری شناسایی شود. هرگونه خالص مازاد ناشی از تجدید ارزیابی یک سرمایه‌گذاری که قبلاً در حساب مازاد تجدید ارزیابی منظور و در آن نگهداری شده است، باید به عنوان تغییر در اجزای حقوق صاحبان سرمایه، به بستانکار حساب سود و زیان انباشته منظور شود.

لازم به ذکر است که بندهای ۲۹ الی ۳۳ استاندارد حسابداری شماره ۳ تحت عنوان درآمد عملیاتی به مقوله نحوه شناسایی "سود تضمین شده، درآمد حق امتیاز و سود سهام" پرداخته است. همچنین نحوه حسابداری سرمایه‌گذارها در استاندارد حسابداری شماره ۱۵ کمیته فنی سازمان حسابرسي به تشریح آمده است که در سطور قبل به اختصار توضیحاتی داده شده است.

شماره: ش/۳۶۶۲

تاریخ: ۱۳۶۱/۱۲/۲۱

دستورالعمل موقت حسابداری مشارکت حقوقی

عملیات حسابداری مربوط به تامین قسمتی از سرمایه شرکت‌های سهامی جدید و یا خرید قسمتی از سهام شرکت‌های سهامی موجود تحت عنوان مشارکت حقوقی توسط بانک اعم از این که این مشارکت در امور تولیدی، بازرگانی و یا خدماتی* باشد به صورت زیر در دفاتر بانک ثبت خواهد گردید:

اول - تامین سرمایه مشارکت

الف - تامین سرمایه شرکت‌های سهامی (در حال تاسیس)

۱- پس از انجام تشریفات مربوط به تاسیس شرکت جدید و تعهد سرمایه توسط شرکاء سهم

سرمایه تعهد شده بانک در حساب انتظامی به شرح ذیل ثبت خواهد گردید:

بدهکار - حساب انتظامی تعهدات سرمایه مشارکت حقوقی

بستانکار - طرف حساب انتظامی

۲- در صورتی که قبل از ثبت شرکت مبالغی بابت تعهد خرید سهام پرداخت گردد، اسناد

مربوط در حساب‌ها به شرح ذیل ثبت می‌گردد:

بدهکار - حساب بدهکاران موقت

بستانکار - حساب صندوق و یا حساب‌گیرنده وجه

۳- زمانیکه شرکت سهامی به ثبت رسیده مبلغی که در حساب بدهکاران موقت بابت

پیش‌پرداخت خرید سهام ثبت شده بود از این حساب به شرح زیر برگشت می‌شود:

بدهکار - حساب مشارکت حقوقی

بستانکار - حساب بدهکاران موقت

* - مشارکت در امور خدماتی منوط به کسب مجوز قبلی از بانک مرکزی ایران می‌باشد.

۴- پرداخت سرمایه تعهد شده توسط بانک دفعتهً واحده و یا به تدریج که صورت می‌گیرد با صدور اسناد حسابداری لازم به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت خواهد شد.

بدهکار - حساب مشارکت حقوقی

بستانکار - حساب صندوق و یا حساب گیرنده وجه

۵- هم‌زمان با صدور و ثبت اسناد ردیف‌های ۳ و ۴ فوق اسناد لازم برای برگشت معادل مبلغ مذکور از حساب انتظامی به شرح ذیل صادر و در دفاتر منعکس می‌گردد:

بدهکار - طرف حساب انتظامی

بستانکار - حساب انتظامی تعهدات سرمایه مشارکت حقوقی

ب - تامین منابع برای خرید سهام شرکت‌های سهامی موجود

۱- پس از خرید سهام مبلغ سهام به میزان پرداخت شده در حساب‌های ذیربط به شرح ذیل ثبت می‌گردد:

بدهکار - حساب مشارکت حقوقی

بستانکار - حساب صندوق یا حساب گیرنده وجه

۲- در صورتی که تمام قیمت سهام فوق پرداخت نشده باشد، تعهد فروشنده بابت قیمت سهام به بانک منتقل می‌گردد که به شرح ردیف (۱) بند الف قسمت اول در حساب‌های انتظامی عمل خواهد شد.

در صورت مطالبه سرمایه تعهد شده توسط شرکت از بانک و پرداخت آن توسط بانک اسناد مربوط به شرح ردیف (۴) بند الف قسمت اول ثبت و اسناد انتظامی آن نیز برگشت خواهد شد.

دوم - تغییرات مربوط به شرکت‌های سهامی که بانک در آنها مشارکت دارد

ثبت حساب‌های مربوط به تغییرات سرمایه شرکت‌های سهامی که سهام آنها خریداری شده به شرح ذیل می‌باشد:

الف - انتشار سهام جدید

در صورتی که شرکت‌های سهامی که سهام آنها توسط بانک خریداری شده سهام جدیدی

برای افزایش سرمایه منتشر نمایند و بانک این سهام را خریداری نماید، سهام خریداری شده به قیمت تمام شده به شرح زیر در حسابها منعکس خواهد شد:

بدهکار - حساب مشارکت حقوقی

بستانکار - حساب صندوق یا حساب جاری گیرنده

بدهکار - حساب مشارکت حقوقی

بستانکار - حساب صندوق یا حساب جاری گیرنده وجه

چنانچه قسمتی از قیمت سهام به صورت تعهد به بانک منتقل گردد ثبت حسابهای مربوط به شرح مندرج در ردیف (۱) بند الف قسمت اول خواهد بود و در صورت مطالبه سرمایه تعهد شده توسط شرکت از بانک و پرداخت تعهدات بانک اسناد مربوط به شرح ردیفهای (۴) و (۵) بند الف و اسناد انتظامی آن نیز برگشت خواهد شد.

ب - انتشار سهام جایزه

در شرکتهای سهامی معمولاً قسمتی از سود حاصل از عملیات سال جاری و یا اندوختههای سنوات قبل، برای افزایش سرمایه شرکت تخصیص می‌یابد که به صورت سهام جایزه به سهامداران تعلق می‌گیرد. باید توجه داشت که انعکاس این سهام در دفاتر بانک فقط جنبه آماری داشته و تعداد سهام را بدون ذکر مبلغ در حسابهای مربوط نشان می‌دهد.

سوم - دریافت سود سهام

هنگام دریافت سود سهام اسناد زیر صادر و در دفاتر بانک ثبت می‌گردد:

بدهکار - حساب صندوق و یا حساب جاری شرکت سهامی

بستانکار - حساب درآمد مشارکت حقوقی

چهارم - فروش سهام

پس از فروش سهام هر شرکت ثبت حسابهای مربوط در دفاتر به شرح زیر صورت خواهد

گرفت:

بدهکار - حساب صندوق یا حساب جاری خریدار

بستانکار - حساب فروش سهام

به منظور تعیین سود و یا زیان سهام فروخته شده معادل متوسط قیمت سهام خریداری بابت قیمت این سهام از حساب مشارکت حقوقی خارج و به حساب فروش سهام به شرح ذیل منتقل می‌گردد:

بدهکار - حساب فروش سهام (به قیمت متوسط* تمام شده)

بستانکار - حساب مشارکت حقوقی

ضمناً در صورتی که ذخیره‌ای از بابت کاهش ارزش این سهام قبلاً در نظر گرفته شده باشد باید ذخیره مذکور به حساب فروش سهام به شرح زیر منتقل گردد:

بدهکار - حساب ذخیره کاهش ارزش مشارکت حقوقی

بستانکار - حساب فروش سهام

پس از ثبت سه فقره اسناد فوق در حساب فروش سهام، در صورتی که مانده حساب فروش سهام بستانکار باشد، حاصل فروش سود بوده و در حساب‌های ذی‌ربط به شرح زیر ثبت می‌گردد:

بدهکار - حساب فروش سهام

بستانکار - حساب درآمد مشارکت حقوقی

لکن چنانچه مانده حساب فروش سهام بدهکار باشد حاصل فروش زیان بوده و در حساب‌های مربوط به شرح زیر ثبت می‌گردد:

بدهکار - حساب هزینه (زیان) فروش سهام

بستانکار - حساب فروش سهام

در صورتی که قسمتی از مبلغ اسمی سهام فروخته شده کماکان به صورت تعهد باقی مانده باشد، تبعاً این تعهد به خریدار منتقل و مبلغ تعهد به میزان رقم منتقل شده از حساب انتظامی مربوط به شرح زیر برگشت خواهد شد:

بدهکار - طرف حساب انتظامی

بستانکار - حساب انتظامی تعهدات سرمایه مشارکت حقوقی

* - قیمت تمام شده یک سهم عبارت است از تقسیم کل مبلغ سهام خریداری شده و سهام دریافتی بابت جایزه به تعداد آن.

پنجم - ارزیابی سهام مشارکت حقوقی

در پایان سال به منظور تهیه ترازنامه می‌بایست مجموع سهام خریداری شده توسط بانک بابت مشارکت بررسی و در صورتی که امکان ارزیابی وجود داشته باشد سهام ارزیابی گردد. چنانچه قیمت ارزیابی شده از قیمت دفتری کمتر باشد ذخیره لازم برآورد و به شرح زیر در حساب‌ها ثبت می‌شود:

بدهکار - حساب سود و زیان

بستانکار - حساب ذخیره کاهش ارزش مشارکت حقوقی

ششم - انعکاس مشارکت حقوقی در ترازنامه

در پایان سال و هنگام تهیه ترازنامه، مجموع مشارکت‌های حقوقی و سرمایه‌گذاری‌های مستقیم به شکل ذیل در ترازنامه منعکس گردد:

مشارکت و سرمایه‌گذاری مستقیم:

مشارکت حقوقی

سرمایه‌گذاری مستقیم

xx

کسر می‌شود:

ذخیره کاهش دارایی‌های مزبور

xx

xx

شماره: ش/۳۷۲۲

تاریخ: ۱۳۶۱/۱۲/۲۵

دستورالعمل موقت حسابداری سرمایه‌گذاری مستقیم

عملیات حسابداری مربوط به تامین سرمایه لازم برای اجرای طرح‌های سرمایه‌گذاری مستقیم (اعم از این که این سرمایه‌گذاری در امور تولیدی، بازرگانی و خدماتی باشد) که منحصرأ به صورت شرکت سهامی و مستقل از بانک تشکیل می‌گردد به ترتیب ذیل در دفاتر بانک منعکس می‌شود:

اول - ثبت سرمایه شرکت سهامی

۱- در صورتی که قبل از ثبت شرکت مبالغی به منظور تاسیس شرکت پرداخت گردد اسناد

مربوط به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت می‌گردد:

بدهکار - حساب بدهکاران موقت (شرکت در حال تاسیس)

بستانکار - حساب صندوق یا حساب گیرنده وجه

۲- پس از انجام تشریفات مربوط به تاسیس شرکت و ثبت آن، تعهد بانک بابت سرمایه

شرکت در حساب‌های انتظامی به صورت زیر ثبت می‌گردد:

بدهکار - حساب انتظامی تعهدات بانک بابت سرمایه‌گذاری مستقیم

بستانکار - طرف حساب انتظامی

۳- پس از تشکیل شرکت مبلغی که در حساب بدهکاران موقت به منظور تاسیس شرکت ثبت

شده بود، به شرح زیر برگشت می‌شود:

بدهکار - حساب سرمایه‌گذاری مستقیم

بستانکار - حساب بدهکاران موقت (شرکت در حال تاسیس)

همزمان با صدور و ثبت سند مذکور، اسناد لازم برای برگشت تعهد بانک معادل مبلغ

پرداخت شده از حساب انتظامی تعهدات بانک به شرح ذیل صادر و در دفاتر بانک منعکس

می‌گردد:

بدهکار - طرف حساب انتظامی

بستانکار - حساب انتظامی تعهدات بانک بابت سرمایه‌گذاری مستقیم

۴- پرداخت سرمایه تعهد شده توسط بانک اعم از این که دفعتهً واحده و یا به تدریج باشد با

صدور اسناد حسابداری لازم به شرح ذیل در حساب‌ها ثبت خواهد شد:

بدهکار - حساب سرمایه‌گذاری مستقیم

بستانکار - حساب صندوق و یا گیرنده وجه

همزمان با ثبت این سند، تعهد بانک به میزان مبلغ پرداخت شده فوق، طبق قسمت اخیر

بند ۳ از حساب‌های انتظامی مربوط برگشت می‌شود.

بند ۴ از صورتجلسه یک هزار و سیزدهمین جلسه شورای پول و اعتبار:

۴- بند ۱ صورتجلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۱ کمیسیون فرعی شورای پول و اعتبار منضم به آیین نامه مربوط به سرمایه پایه بانکها و موسسات اعتباری مطرح و مورد بررسی قرار گرفت.

شورای پول و اعتبار مصوبه کمیسیون فرعی و آیین نامه مربوط به سرمایه پایه بانکها و موسسات اعتباری را عیناً مورد تصویب قرار داد.

”بند ۱ صورتجلسه کمیسیون فرعی شورای پول و اعتبار:

۱- گزارش بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در مورد آیین نامه های سرمایه پایه، کفایت سرمایه، تسهیلات و تعهدات کلان و تسهیلات و تعهدات به اشخاص مرتبط بانکها و موسسات اعتباری مطرح و مورد بررسی قرار گرفت. کمیسیون فرعی آیین نامه ی مربوط به سرمایه پایه بانکها و موسسات اعتباری را با اصلاحاتی به شرح پیوست مورد تایید قرار داد و ادامه بررسی در مورد سایر آیین نامه ها به جلسه آینده موکول گردید.“

بسمه تعالی

آئین نامه مربوط به سرمایه پایه بانکها و موسسات اعتباری

به منظور نیل به اهداف نظارتی در کلیه مواردی که برای آنها مقررات احتیاطی تدوین شده است از مفهوم سرمایه به ترتیب زیر استفاده می شود:

ماده ۱ - تعریف سرمایه پایه:

سرمایه پایه بانکها و موسسات اعتباری، حاصل جمع سرمایه اصلی (طبق تعریف ارائه شده در ماده ۲) و سرمایه تکمیلی (طبق تعریف ارائه شده در ماده ۳) پس از انجام کسور لازم (طبق توضیحات ارائه شده در ماده ۴) است.

ماده ۲ - سرمایه اصلی:

۱-۲ - اقلام تشکیل دهنده سرمایه اصلی عبارتند از:

- سرمایه پرداخت شده؛
- اندوخته قانونی؛
- سایر اندوخته ها (به جز اندوخته / ذخیره تجدید ارزیابی داراییهای ثابت و سهام متعلق به بانک و موسسه اعتباری)؛
- صرف سهام؛
- سود انباشته (در صورت وجود زیان انباشته، این مبلغ از جمع سرمایه اصلی کسر می گردد)؛

ماده ۳ - سرمایه تکمیلی:

اقلام زیر بعنوان سرمایه تکمیلی منظور می شود:

۱-۳- ذخایر مطالبات مشکوک‌الوصول عمومی:

حداکثر میزان قابل قبول ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول برای اهداف این آئین‌نامه، ۱/۲۵ درصد دارائیهای موزون شده برحسب ریسک (طبق ضوابط مندرج در آئین‌نامه مربوط به کفایت سرمایه) می‌باشد.

۲-۳- اندوخته / ذخیره تجدید ارزیابی داراییهای ثابت:

این اندوخته‌ها/ ذخایر، حاصل تجدید ارزیابی داراییهای ثابت بانک و موسسه اعتباری است که پس از طی مراحل قانونی بعنوان اندوخته/ ذخیره تجدید ارزیابی در دفاتر بانک و موسسه اعتباری منعکس شده یا مستقیماً به حساب سرمایه پرداخت شده اضافه شده است.

۳-۳- اندوخته ناشی از تجدید ارزیابی سهام

این اندوخته که از محل مابه‌التفاوت بین قیمت تمام شده و قیمت تجدید ارزیابی سهام متعلق به بانکها و موسسات اعتباری حاصل می‌شود در صورتی قابل استفاده در سرمایه تکمیلی می‌باشد که پس از طی مراحل قانونی و اخذ مجوزهای لازم، حداقل ۵۵ درصد از مابه‌التفاوت مزبور کاهش داده شود. ۵۵ درصد کاهش در مابه‌التفاوت مزبور به دلیل نوسان قیمت سهام و احتمال کاهش در قیمت تجدید ارزیابی می‌باشد.

ماده ۴- کسور از مجموع سرمایه اصلی و تکمیلی:

در مواردی که بانکها و موسسات اعتباری سهامدار بانکها و موسسات اعتباری دیگر می‌باشند، لازم است موارد ذیل از مجموع سرمایه اصلی و سرمایه تکمیلی کسر شود.

۴-۱- سرمایه‌گذاری در بانکها و موسسات اعتباری دیگر که حسابهای آنها با حسابهای بانک یا موسسه اعتباری مادر تلفیق نشده است. این بند در مواردی کاربرد دارد که براساس استانداردهای حسابداری ارائه صورتهای مالی تلفیقی الزامی است.

۴-۲- سرمایه‌گذاری در سایر بانکها و موسسات اعتباری (با صلاحدید بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران).

ماده ۵- سقف سرمایه تکمیلی

مجموع سرمایه تکمیلی، حداکثر می‌تواند معادل سرمایه اصلی باشد و مبلغ مازاد در سرمایه پایه منظور نمی‌شود.

آئین‌نامه مربوط به سرمایه پایه بانکها و موسسات اعتباری در ۵ ماده و ۶ بند فرعی در یکهزار و سیزدهمین جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۷ شورای پول و اعتبار به تصویب رسید.

بسمه تعالی

مقررات تاسیس و نحوه فعالیت موسسات اعتباری غیربانکی

بخش اول - تعاریف

ماده ۱- از نظر این مقررات موسسه اعتباری غیربانکی که از این پس موسسه اعتباری نامیده می شود موسسه ای است که از طریق جذب سپرده های غیردیداری، اخذ تسهیلات و استفاده از سایر ابزارهای مالی به تجهیز منابع مبادرت نموده و این منابع را به اعطای تسهیلات اعتباری اختصاص داده و یا به هر نحو دیگری به تشخیص بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران که از این پس بانک مرکزی نامیده می شود واسطه بین عرضه کنندگان و متقاضیان منابع مالی باشد.

ماده ۲- موسسه اعتباری که صرفاً در قالب یکی از تسهیلات اعتباری یا یک رشته از فعالیت های اقتصادی فعالیت می نماید "موسسه اعتباری تخصصی" شناخته می شود.

ماده ۳- موسسه اعتباری که در چند رشته از فعالیت های اقتصادی یا چند نوع از انواع تسهیلات اعتباری فعالیت می نماید "موسسه اعتباری عمومی" شناخته می شود.

ماده ۴- تشخیص تخصصی یا عمومی بودن و تعیین محدوده فعالیت موسسه اعتباری با بانک مرکزی است.

بخش دوم - تاسیس

ماده ۵- فعالیت هر یک از موسسات اعتباری منوط به اخذ مجوز از بانک مرکزی است.

ماده ۶- هیچ یک از بانکها مجاز به تاسیس موسسه اعتباری نمی باشند.

ماده ۷- موسسات اعتباری تخصصی می توانند بصورت شرکتهای سهامی عام یا خاص تاسیس و فعالیت نمایند.

الحاقیه به نکات لازم‌الرعایه در اساسنامه بانک غیردولتی

مصوبه نهمد و پنجاه و پنجمین جلسه مورخ ۱۳۸۰/۲/۳۰ شورای پول و اعتبار

۱- هدف بانک نباید صرفاً تامین منابع مالی برای سهامداران خود یا اشخاص و گروههای خاص باشد.

۲- اشخاص حقوقی غیربانکی که بخشی از سرمایه و یا سهام آنها متعلق به دولت و یا شرکتهای دولتی و یا نهادهای عمومی غیردولتی موضوع ماده ۵ قانون محاسبات عمومی بوده و یا تحت مدیریت بخش دولتی و یا نهادهای عمومی قرار دارند نمی‌توانند در بانکهای غیردولتی سهامدار باشند.

تبصره: مشارکت صندوق تعاون در تاسیس بانک تعاون حداکثر تا سقف ۱۵٪ از شمول مفاد این تبصره مستثنی می‌باشد.

۳- انتقال بیش از ۱۰ درصد سهام بانک دفعتاً واحده و یا به تدریج به یک شخص حقیقی یا حقوقی دیگر موقوف به اطلاع سایر سهامداران و تایید قبلی بانک مرکزی است.

تبصره: در سقف فوق برای شخص حقیقی سهام او بعلاوه سهام متعلق به افراد تحت تکفل و همسر وی نیز منظور می‌شود. در مورد شخص حقوقی نیز سهام آن بعلاوه اشخاصی که بیش از ۱۰ درصد سهام آن را دارند و همچنین اشخاص حقوقی که بیش از ۱۰ درصد سهامشان در مالکیت آن است منظور می‌شود.

۴- هیچیک از بانکها اعم از دولتی و غیردولتی و موسسات اعتباری غیربانکی نمی‌توانند در هیچ زمان بیش از یک درصد سهام بانک را دارا باشد مگر با مجوز بانک مرکزی.

۵- سرمایه بانک نباید از محل تسهیلات دریافتی از بانکها و موسسات اعتباری تامین شود.

۶- بانک نمی‌تواند سهام خود را که متعلق به سهامداران آن بانک است برای تسهیلات اعطائی و یا تعهدات و تضمین‌ها به وثیقه بگیرد.

۷- اعضای اصلی و علی‌البدل هیات مدیره، مدیرعامل و قائم مقام مدیرعامل بانک باید دارای صلاحیت‌های تخصصی به تشخیص بانک مرکزی و شرایط ذیل باشند:

۷-۱- عدم سوء پیشینه طبق مفاد بند الف ماده ۳۵ قانون پولی و بانکی کشور و ماده ۹۸ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و دارا بودن حسن شهرت.

۷-۲- دارا بودن حداقل مدرک کارشناسی برای مدیرعامل و قائم مقام مدیرعامل و اعضای هیات مدیره. یک نفر از اعضای هیات مدیره در صورت دارا بودن سایر شرایط می تواند از این شرط معاف باشد.

۷-۳- دارا بودن بیش از ۵ سال سابقه در امور مدیریت بانک و یا بازار پول و سرمایه برای اکثریت اعضای هیات مدیره و همچنین مدیرعامل و قائم مقام وی.
تبصره: انتخاب مجدد افراد موضوع این ماده موقوف به تأیید قبلی بانک مرکزی است.

۸- حسابرس بانک باید از میان حسابرسان مورد تأیید بانک مرکزی انتخاب شود.

۹- هیچیک از مواد دیگر اساسنامه نباید به نحوی تنظیم شود که موارد فوق و نکات لازم الرعایه در اساسنامه بانکهای غیردولتی موضوع مصوبه جلسه مورخ ۱۳۸۰/۲/۳۰ رانفی نموده و یا به آن خدشه وارد سازد.

۱۰- بانک مرکزی عنداللزوم مصوبات قبلی شورای پول و اعتبار در مورد سیاستهای پولی و اعتباری و سایر مقرراتی را که برای بانکهای دولتی و موسسات اعتباری غیربانکی تصویب شده است، با وضعیت بانکهای غیردولتی تطبیق داده و به آنها ابلاغ خواهد کرد.

